

**ASF – SECTORUL SISTEMULUI DE PENSII PRIVATE
DIRECȚIA SUPRAVEGHERE ȘI CONTROL**

PENSIILE PRIVATE DIN ROMÂNIA LA 30 SEPTEMBRIE 2017

1. Participanți la fondurile de pensii private.....	3
1.1. Participanți la fondurile de pensii administrate privat.....	3
Structura participanților pe vârstă și gen.....	3
Participanți noi.....	4
Participanți transferați.....	5
1.2. Participanții la fondurile facultative.....	5
Structura participanților pe vârstă și gen.....	6
Participanți noi.....	7
Participanți transferați.....	6
2. Contribuții virate la fondurile de pensii private.....	7
2.1. Contribuții virate la fondurile de pensii administrate privat.....	7
Contribuția medie/participant.....	9
Participanți și contribuții – structură pe regiuni dezvoltare și sectoare de activitate.....	10
Valoarea contului participanților.....	10
2.2 Contribuții virate la fondurile de pensii facultative.....	11
Contribuția medie/participant.....	12
Valoarea contului participanților.....	12
Participarea la plata contribuțiilor.....	12
3. Plățile efectuate în sistemul pensiilor private.....	13
3.1. Fonduri de pensii administrate privat – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces	13
3.2. Fonduri de pensii facultative– Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces	14
4. Activele fondurilor de pensii.....	15
4.1. Activele nete ale fondurilor de pensii administrate privat.....	16
4.2. Activele nete ale fondurilor de pensii facultative.....	16
4.3. Structura investițiilor fondurilor de pensii private.....	16
Instrumente financiare – structura pe țară	17
Instrumente financiare – structura pe valută.....	17
Expunerea valutară a activelor fondurilor de pensii private.....	17
Titluri de stat.....	18
Obligațiuni.....	18
Durata și maturitatea portofoliilor de instrumente cu venit fix.....	19
Depozite bancare.....	19
Acțiuni.....	19
Organisme de plasament colectiv — OPCVM.....	20
Lichiditatea sistemului de pensii private.....	20
Volatilitatea VUAN.....	21
4.3.1. Fonduri de pensii administrate privat – Structura investițiilor	21
4.3.2. Fonduri de pensii facultative – Structura investițiilor	22
4.3.3. Fonduri de pensii private – Tranzacțiile efectuate	22
5. Rate de rentabilitate	25
5.1. Fonduri de pensii administrate privat.....	25
5.2. Fonduri de pensii facultative.....	26

PENSIILE PRIVATE DIN ROMÂNIA LA 30 SEPTEMBRIE 2017

1. Participanți la fondurile de pensii private

Evoluția sistemului de pensii private a fost pozitivă pe tot parcursul funcționării sale, numărul de participanți și valoarea activelor personale ale acestora crescând constant. S-a urmărit asigurarea unui raport echilibrat între siguranța și performanța investițiilor în beneficiul viitorilor pensionari, dar și protejarea intereselor acestora. Astfel, la finalul lunii septembrie 2017, în sistemul de pensii private din România (Pilonul II și Pilonul III) erau înscrși **7,40 milioane participanți**.

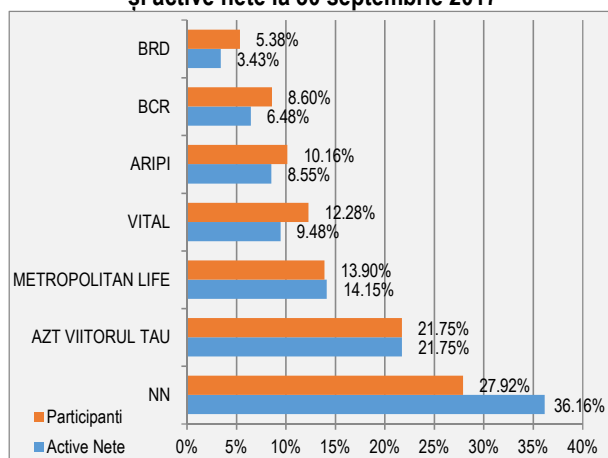
1.1. Participanți la fondurile de pensii administrate privat

6,96 milioane de participanți erau înregistrați în sistemul pensiilor administrate privat la sfârșitul lunii septembrie 2017, cu un avans anual de **3,36%**. Comparativ cu decembrie 2016, numărul de participanți a crescut cu **2,33%**. Pe parcursul perioadei ianuarie – septembrie 2017, creșterea lunară a numărului de participanți a înregistrat un ușor trend descrescător până în luna mai ac. (0,14%), cu o revenire în luna august ac. (0,22%) pentru ca în septembrie ac. să înregistreze 0,18%¹. 161 mii participanți noi în sistem au fost înregistrați în cele nouă luni, cu 9,09% mai puțin decât în perioada similară din 2016 (177 mii persoane).

Tabel 1.1. Pilon II Număr de participanți (mil. pers.)

Nr. crt.	Fond de pensii administrat privat	sep.-16	dec.-16	sep.-17	sep.17/ sep.16	sep.17/dec.16
1	NN	1,91	1,92	1,94	1,93%	1,19%
2	AZT VIITORUL TAU	1,49	1,50	1,52	2,17%	1,45%
3	METROPOLITAN LIFE	0,94	0,95	0,97	3,46%	2,30%
4	VITAL	0,83	0,84	0,86	3,96%	2,64%
5	ARIPI	0,66	0,67	0,69	4,99%	3,32%
6	BCR	0,57	0,57	0,59	4,06%	4,14%
7	BRD	0,34	0,35	0,37	10,54%	6,86%
	TOTAL	6,73	6,80	6,96	3,36%	2,33%

Grafic 1.1. Pilon II Cotă de piață în funcție de participanți și active nete la 30 septembrie 2017

FPAP NN, FPAP AZT VIITORUL TĂU și FPAP METROPOLITAN LIFE s-au menținut pe primele poziții, însumând la 30 septembrie 2017 aproximativ 72% din activele nete și 64% din total participanți (Grafic 1.1.). FPAP BRD, FPAP BCR și FPAP ARIPI au înregistrat în continuare creșteri mai mari în cazul numărului de participanți, comparativ cu 2016, atât față de septembrie, cât și decembrie².

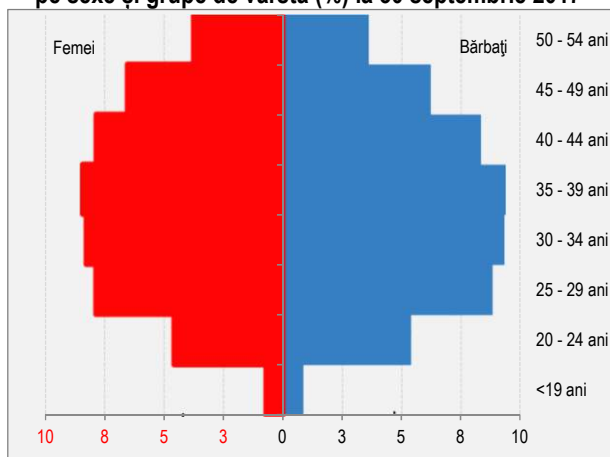
Structura participanților pe vârstă și gen

La sfârșitul lunii septembrie 2017 distribuția participanților pe gen a fost următoarea: **52,11%** - bărbați și **47,89%** - femei (Grafic 1.2.). În ceea ce privește distribuția pe vârstă, raportul participanților cu vârsta de până la 35 de ani comparativ cu cei cu vârsta de peste 35 de ani a fost **45,87%** la **54,13%**. În condițiile maturizării sistemului, raportul în funcție de vârstă s-a modificat în perioada septembrie 2016 – septembrie 2017 în favoarea participanților cu vârsta de peste 35 de ani (Grafic 1.3.). Astfel, s-a înregistrat o scădere a ponderii celor cu vârsta de până în 35 ani de 1,73 puncte procentuale comparativ cu septembrie 2016, când raportul a fost 47,60% la 52,40%. Comparativ cu decembrie 2016, când raportul a fost 47,21% la 52,79%, scăderea a fost de 1,34 puncte procentuale.

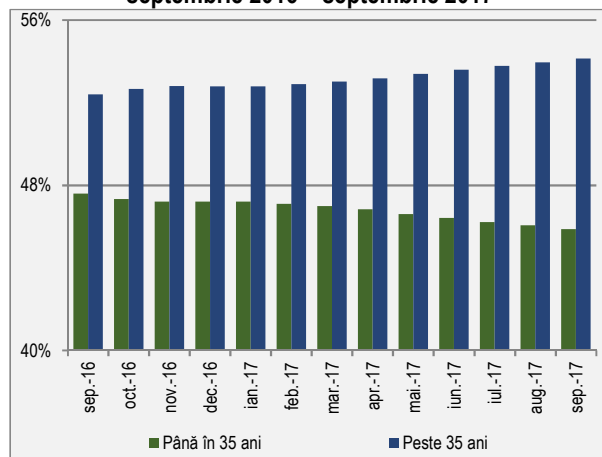
¹ Minima intervalului analizat, decembrie 2016 – septembrie 2017, 0,14%, s-a înregistrat în mai 2017, iar maxima, 0,53%, în decembrie 2016.

² Ritmuri de creștere anuale și semestriale: FPAP BRD: 10,54% și respectiv 6,86%; FPAP BCR: 4,06% și respectiv 4,14%; FPAP ARIPI: 4,99% și respectiv 3,32%.

Grafic 1.2. Pilon II Participanți - piramida participanților pe sexe și grupe de vârstă (%) la 30 septembrie 2017

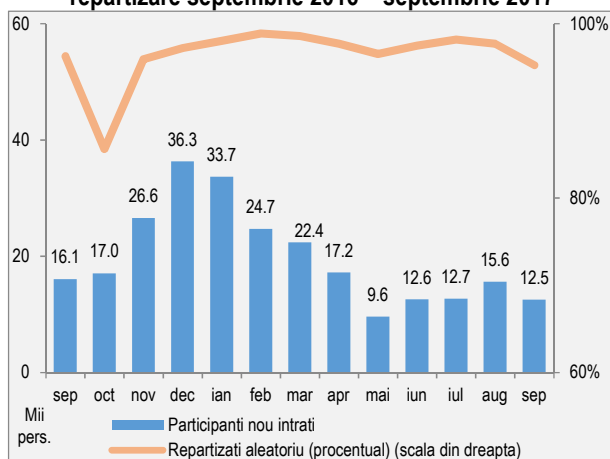
Grafic 1.3. Pilon II Evoluție structură pe grupe de vârstă septembrie 2016 – septembrie 2017

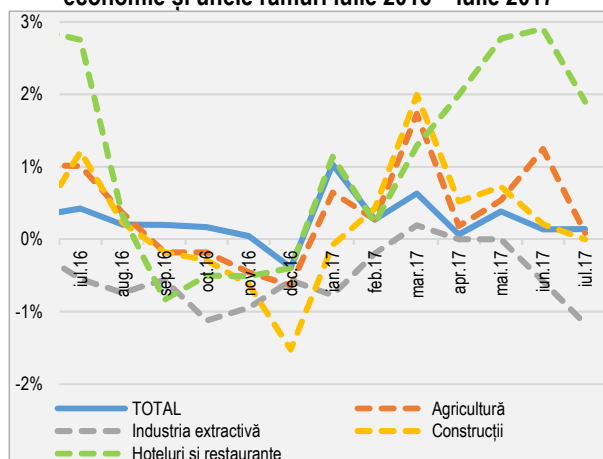
Participanți noi

592 persoane au semnat acte de aderare pentru a deveni participanți la unul dintre fondurile de pensii administrate privat din cei 12.522 participanți intrați în sistem în luna septembrie 2017, o scădere a numărului de participanți nou intrați în sistem față de septembrie anul trecut de 22,03% și de 44,06% comparativ cu decembrie 2016. De remarcat și scăderea lunară a numărului de participanți nou intrați din luna septembrie ac. (19,58%), după un trend ușor ascendent înregistrat în perioada mai – august ac. (Grafic 1.4.)). Acest trend fluctuant este determinat de evoluția numărului de salariați pe economie. Potrivit datelor statistice lunare publicate de INS, ritmul lunar de creștere a efectivului de salariați pe economie a încetinit în perioada martie ac. – iulie ac., de la 0,63% la 0,14%, cu mențiunea că luna de calcul septembrie în sistemul pensiilor administrate privat este corespunzătoare lunii de referință iulie, lună pentru care se virează contribuțiile către fondurile de pensii administrate privat. Același trend lunar a fost înregistrat de exemplu și de unele activități sezoniere cum ar fi: agricultura, industria extractivă sau construcții, precum și în activitatea hotelieră și de restaurante³ (Grafic 1.5.).

Grafic 1.4. Pilon II Participanți nou intrați și gradul de repartizare septembrie 2016 – septembrie 2017

Grafic 1.5. Pilon II Creștere lunară efectiv salariați pe economie și unele ramuri iulie 2016 – iulie 2017*

*Luna de calcul în sistemul pensiilor administrate privat, septembrie, este corespunzătoare lunii de referință iulie, lună pentru care se virează contribuțiile.

11.930 persoane, reprezentând 95,27% din total nou intrați în sistem, au fost repartizate aleatoriu în luna septembrie 2017 (cu excepția FPAP BCR și FPAP BRD, celelalte fonduri de pensii au înregistrat valori de peste 90%, iar pentru FPAP METROPOLITAN LIFE și FPAP VITAL ponderile au fost de 100%). Cu un trend fluctuant în perioada septembrie 2016 – septembrie 2017, numărul persoanelor repartizate aleatoriu a scăzut în septembrie ac. cu 22,87% față de aceeași lună din 2016 și cu 66,18% comparativ cu decembrie 2016.

161 mii persoane au intrat în sistem în primele nouă luni din 2017, cu 9,09% mai puțin decât în perioada similară din 2016, iar 157 mii persoane (97,85% din total intrați în sistem) dintre aceștia au fost repartizați aleatoriu, ceea ce reprezintă o scădere de 8,65% comparativ cu 2016 (Grafic 1.4.).

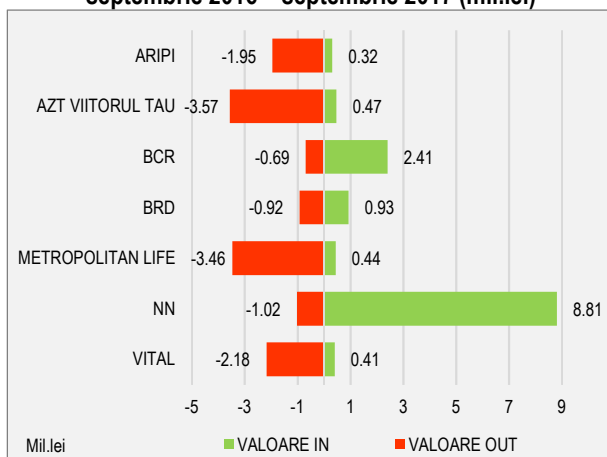
³ În agricultura, de la 1,73% în martie ac. la 0,09% în iulie ac., în industria extractivă de la o creștere de 0,19% la o scădere de 1,17%, sau în cazul construcțiilor, de la 1,99% în martie ac. la o stagnare în iulie ac., iar în activitatea hotelieră și de restaurante de 2,91% în iulie ac., la 1,90% în iulie ac.

Din analiza evoluției numărului de participanți nou intrați în perioada septembrie 2016 – septembrie 2017 se evidențiază o creștere semnificativă în luna decembrie 2016 (36,3 mii persoane), însoțită și de creșterea gradului de repartizare aleatorie (97,2%). În condițiile în care repartizarea aleatorie are loc la 4 luni de la prima plată a CAS (fie ca urmare a încasării primului salariu sau a primei indemnizații de șomaj), rezultă că participanții intrați aleatoriu în decembrie au început activitatea în luna august, lună în care se termină anul școlar. Astfel, din analiza structurii pe grupe de vârstă a participanților reiese că în luna decembrie 2016 numărul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 – 24 ani a crescut comparativ cu luna precedentă cu aproximativ 18 mii (49% din total nou intrați în această lună). De asemenea, se evidențiază luna octombrie 2016, când s-a înregistrat un grad al repartizării semnificativ mai mic (85,6%), deși numărul participanților nou intrați nu a înregistrat o creștere semnificativă comparativ cu celelalte luni. Având în vedere gradul de educație financiară mai ridicat al studenților, precum și faptul că sunt studenți care lucrează încă din timpul studiilor, coroborat cu începerea anului universitar în luna octombrie, ar putea determina ca o pondere mai mare din participanți să fi semnat acte de aderare, comparativ cu cei care au fost repartizați aleatoriu (Grafic 1.4.).

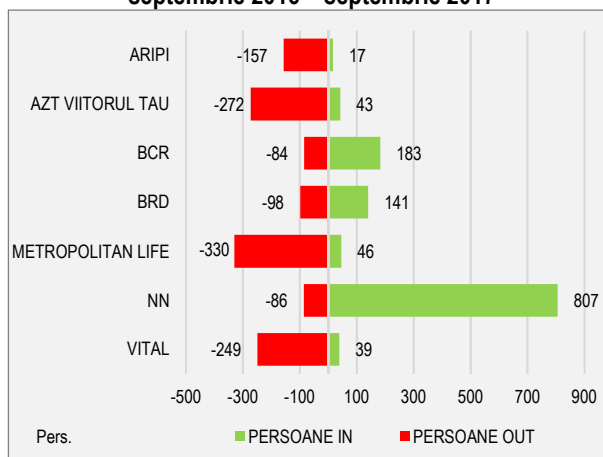
Participanți transferați

În intervalul septembrie 2016 – septembrie 2017, 1.276 participanți s-au transferat între fondurile de pensii administrate privat, activele transferate atingând 13,79 milioane lei. Fondul de pensii care a primit cei mai mulți participanți transferați (807) și valoarea cea mai mare a activului transferat (8,81 milioane lei) a fost FPAP NN. În cazul fondurilor de la care s-au transferat participanții, FPAP METROPOLITAN LIFE s-a situat pe primul loc cu 330 participanți, însă valoarea cea mai mare a activului transferat de 3,57 milioane lei a fost înregistrată la AZT VIITORUL TĂU. (Graficele 1.6. și 1.7.).

Grafic 1.6. Pilon II Valoare activ net transferat septembrie 2016 – septembrie 2017 (mil.lei)

Grafic 1.7. Pilon II Participanți transferați septembrie 2016 – septembrie 2017

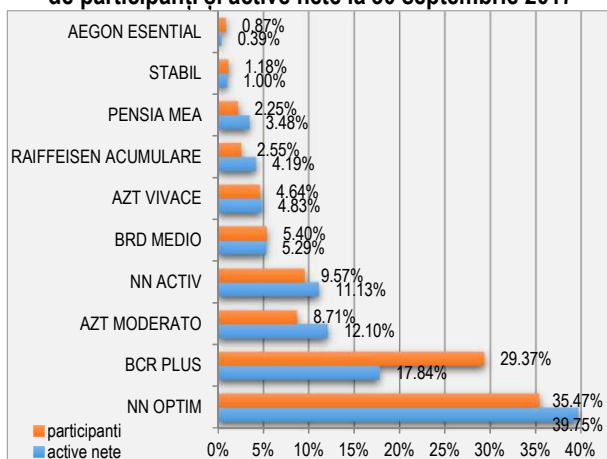
1.2. Participanți la fondurile de pensii facultative

438.602 de participanți erau înregistrați în sistemul pensiilor facultative la 30 septembrie 2017, cu un avans anual de 8,50% și 6,91% față de decembrie 2016. Ritmul lunar de creștere a fluctuat în perioada ianuarie – septembrie 2017, înregistrând un maxim în ianuarie ac. (2,02%) și un minim în februarie ac. (0,37%). 34 mii persoane au intrat în sistem pe parcursul primelor nouă luni din acest an, cu 29,29% mai mult decât în perioada similară din 2016.

Tabel 1.2. Pilon III Număr de participanți (pers.)

Nr. crt.	Fond de pensii facultative	sep.-16	dec.-16	sep.-17	sep.17/sep.16	sep.17/dec.16
1	NN OPTIM	134.151	136.565	155.563	15,96%	13,91%
2	BCR PLUS	122.124	123.830	128.835	5,50%	4,04%
3	NN ACTIV	39.149	39.725	41.959	7,18%	5,62%
4	AZT MODERATO	37.135	37.834	38.212	2,90%	1,00%
5	BRD MEDIO	21.753	22.234	23.666	8,79%	6,44%
6	AZT VIVACE	20.412	20.392	20.365	-0,23%	-0,13%
7	RAIFFEISEN ACUMULARE	10.603	10.722	11.168	5,33%	4,16%
8	PENSIA MEA	10.011	9.994	9.864	-1,47%	-1,30%
9	STABIL	5.110	5.128	5.157	0,92%	0,57%
10	AEGON ESENTIAL	3.811	3.817	3.813	0,05%	-0,10%
	TOTAL	404.259	410.241	438.602	8,50%	6,91%

Grafic 1.8. Pilon III Cotă de piață în funcție de participanți și active nete la 30 septembrie 2017

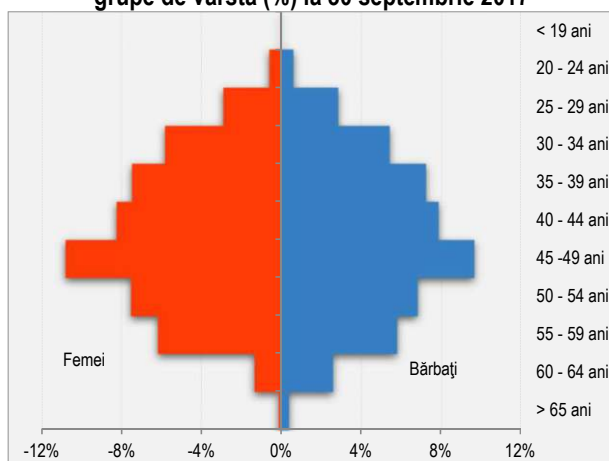
Primele trei fonduri de pensii, FPF NN OPTIM, FPF BCR Plus și FPF AZT MODERATO dețineau aproximativ 74% din participanți și 70% din activele nete. De remarcat că FPF BCR Plus, deși se situa pe locul doi în ceea ce privește ponderea din total participanți, 29,37%, înregistra numai 17,84% pondere din total active nete la 30 septembrie 2017.

Comparativ, FPF NN OPTIM înregistra 35,47% din total participanți, în timp ce ponderea în active nete a fost de 39,75%. În acest caz, calitatea portofoliului de participanți este factorul determinant (pentru participanții la FPF BCR Plus valoarea contribuțiilor virate la fond a fost mai mică). FPF NN OPTIM și FPF BRD MEDIO au înregistrat în continuare cele mai mari creșteri ale numărului de participanți comparativ cu 2016, atât septembrie, cât și decembrie (FPF NN OPTIM: 15,96%, respectiv 13,91%, FPF BRD MEDIO: 8,79%, respectiv 6,44%).

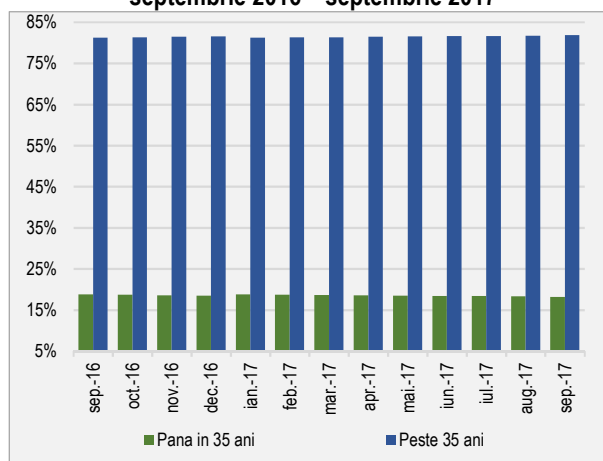
Structura participanților pe vârstă și gen

La 30 septembrie 2017 distribuția pe gen a fost: **49,26%** bărbați și **50,74%** femei (Grafic 1.9.). În ceea ce privește distribuția pe vârstă, raportul participanților a fost următorul: **18,17%** cu vârsta de până în 35 de ani și **81,83%** cu vârsta de peste 35 ani (Grafic 1.10.). În condițiile maturizării sistemului, raportul s-a modificat ușor în perioada septembrie 2016 – septembrie 2017 în favoarea participanților cu vârsta de peste 35 ani (o creștere de 0,6 procentuale). Comparativ cu decembrie 2016, diferențele sunt de numai 0,30 puncte procentuale (18,77% la 81,23% raportul în septembrie 2016 și 18,47% la 81,53% raportul în decembrie 2016).

Grafic 1.9. Pilon III Participanți, piramida anilor pe sexe și grupe de vârstă (%) la 30 septembrie 2017

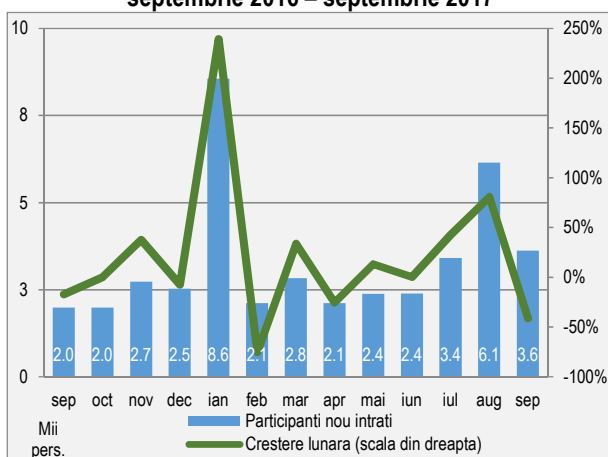
Grafic 1.10. Pilon III Evoluție structură pe grupe de vârstă septembrie 2016 – septembrie 2017

Participanți noi

3.616 persoane au aderat în septembrie 2017 la unul din cele zece fonduri de pensii facultative, înregistrând un ritm anual de 82,72% și o creștere de 43,44% față de decembrie 2016. În primele nouă luni din 2017 au intrat în sistem **33.525** persoane, cu 29,29% mai mult decât în perioada similară din 2016 (25.931 persoane).

Grafic 1.11. Pilon III Număr participanți nou intrați în sistem septembrie 2016 – septembrie 2017

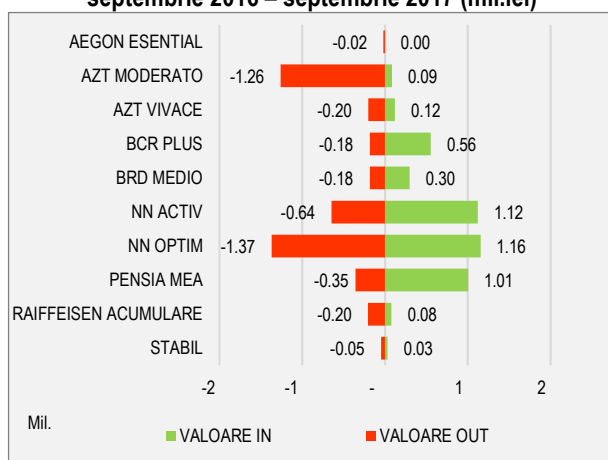

Creșterea semnificativă înregistrată în luna ianuarie ac. a fost determinată de numărul mare de participanți care au aderat la FPF NN OPTIM, 7.663 persoane, reprezentând 89,58% din total participanți care au aderat în această lună. Trebuie precizat că, în cazul FPF NN OPTIM, ponderea participanților nou intrați din total participanți nou intrați în sistem a înregistrat constant valori semnificativ mai mari decât în cazul celorlalte fonduri de pensii. Astfel, cu excepția valorii din ianuarie ac., FPF NN OPTIM a mai înregistrat valori semnificativ de mari în august ac., 73,86%, dar și în septembrie ac., 64,71% (valoarea minimă, 34,19%, s-a înregistrat în noiembrie 2016⁴).

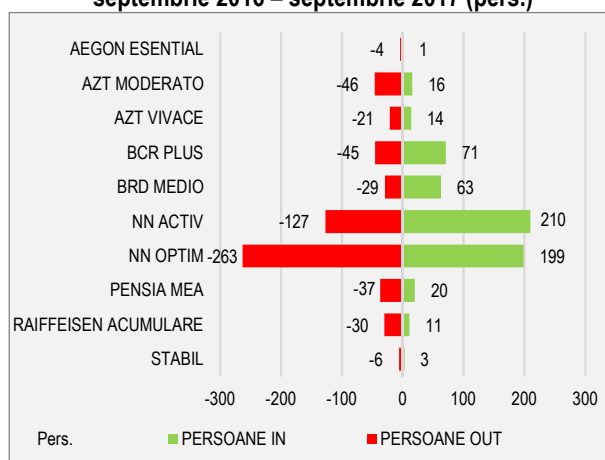
Participanți transferați

În intervalul **septembrie 2016 – septembrie 2017**, aproximativ 600 de participanți s-au transferat între fondurile de pensii facultative, activele transferate atingând 4,46 milioane lei. Fondul de pensii care a primit cei mai mulți participanți transferați (210) a fost FPF NN ACTIV, însă valoarea cea mai mare a activului transferat (1,16 milioane lei) s-a înregistrat în cazul FPF NN OPTIM. Totodată, FPF NN OPTIM a fost și fondul de la care s-au transferat cei mai mulți participanți (263 persoane) cât și cele mai mari valori ale activelor transferate în valoare de 1,37 milioane lei (Graficele 1.12. și 1.13.).

Grafic 1.12. Pilon III Valoare activ net transferat septembrie 2016 – septembrie 2017 (mil.lei)

Grafic 1.13. Pilon III Participanți transferați septembrie 2016 – septembrie 2017 (pers.)

2. Contribuții virate la fondurile de pensii private

2.1. Contribuții virate la fondurile de pensii administrate privat

În luna septembrie 2017 au fost virate către fondurile de pensii administrate privat **619,60** milioane de lei (**134,72** milioane de euro), o creștere de **23,15%** comparativ cu septembrie 2016 și de **20,65%** comparativ cu decembrie 2016 (Grafic 2.1.). În primele nouă luni din 2017 s-au virat către fondurile de pensii administrate privat **5,27 miliarde de lei** (1,15 miliarde de euro), cu o medie de 585,88 milioane lei/lună. Comparativ cu perioada similară din 2016, valoarea totală a contribuțiilor virate a crescut cu 23,15%. Trebuie precizat faptul că, începând din luna martie ac., cota de contribuție pentru acest an este de 5,1%, valoare similară cu cea din anul 2016⁵ (în

⁴ Creșteri semnificative ale numărului de participanți noi la FPF NN Optim, similare cu cea din luna ianuarie ac., nu se evidențiază în anii anteriori, se constată chiar scăderi ale ponderii FPF NN Optim din total nou aderați la fondurile de pensii facultative în ianuarie 2016 comparativ cu decembrie 2015 și în ianuarie 2015 comparativ cu decembrie 2014.

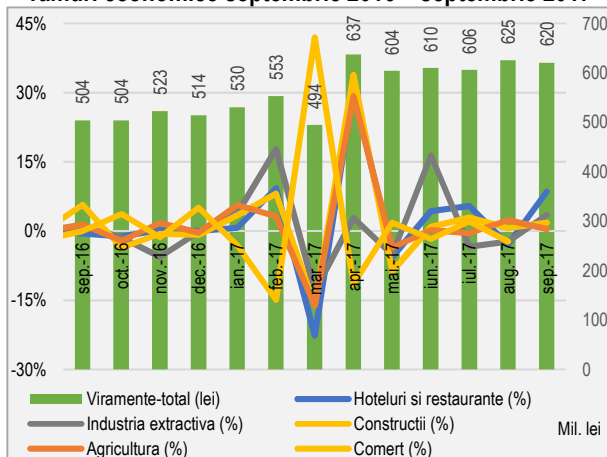
⁵ Potrivit art.6 alin. (1) din OUG nr.9/2017.

luna martie se virează contribuțiile aferente lunii ianuarie 2017).

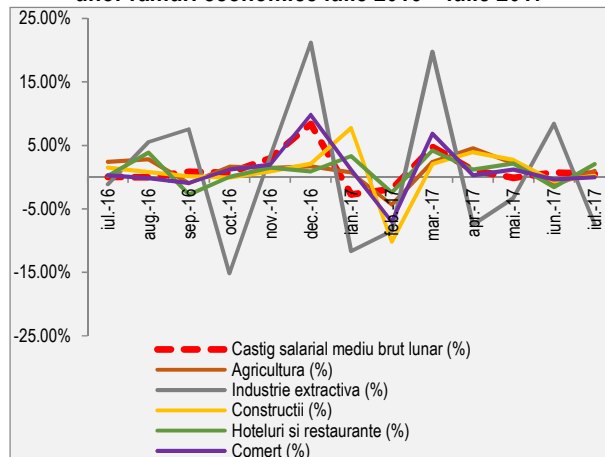
Creșterea contribuțiilor virate a fost determinată de creșterea constantă a câștigului salarial mediu brut pe economie⁶, cu mențiunea că luna de calcul septembrie în sistemul pensiilor administrate privat este corespunzătoare lunii de referință iulie, lună pentru care se virează contribuțiile către fondurile de pensii administrate privat. A contribuit și eliminarea, începând cu luna februarie ac., a plafonului pentru contribuțiile de asigurări sociale (CAS) echivalent cu cinci salarii medii brute pentru persoanele care obțin venituri din salarii, sau asimilate acestora, astfel că acestea vor plăti CAS pentru întregul venit realizat (Grafic 2.2.)⁷.

Scăderea volumului contribuțiilor virate din luna martie 2017, este explicată de faptul că în această lună se virează contribuțiile lunii ianuarie, caracterizată de scăderi ale veniturilor salariale, așa cum se poate evidenția din scăderea câștigului salarial mediu brut lunar (2,73% în ianuarie 2017 comparativ cu decembrie 2016, potrivit datelor publicate de INS)⁸. Același trend lunar a fost înregistrat de exemplu și de viramentele aferente unor activități sezoniere cum ar fi: agricultura, industria extractivă sau în cazul construcțiilor, precum și în activitatea hotelieră și de restaurante, dar și în comerț (Grafic 2.1.).

Grafic 2.1. Pilon II Sume virate și evoluție lunară a unor ramuri economice septembrie 2016 – septembrie 2017

Grafic 2.2. Evoluție lunară câștig salarial mediu brut și a unor ramuri economice iulie 2016 – iulie 2017*

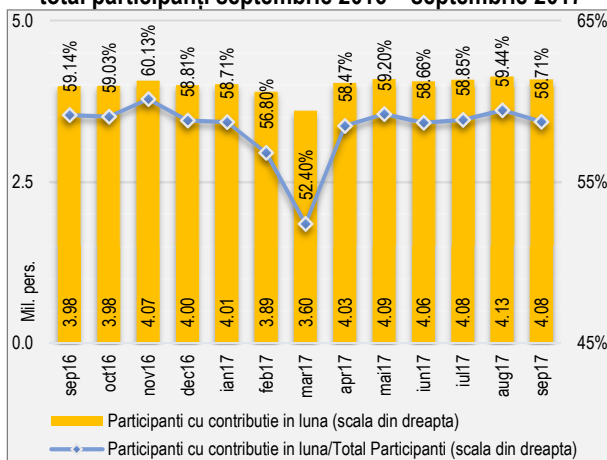

*Luna de calcul în sistemul pensiilor administrate privat, septembrie, este corespunzătoare lunii de referință iulie, lună pentru care se virează contribuțiile.

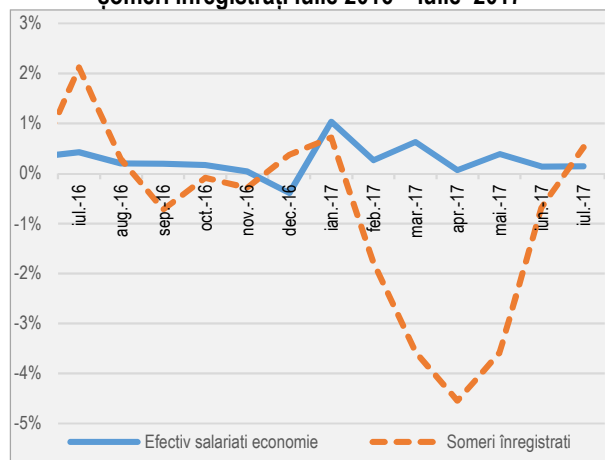
Numărul participanților cu contribuții în luna septembrie 2017 a fost de **4,08** milioane persoane, înregistrând o creștere de 2,60% comparativ cu septembrie 2016 și de 2,16% comparativ cu decembrie 2016. De remarcat faptul că față de luna anterioară, numărul participanților cu viramente a scăzut cu 1,06% (Grafic 2.3.).

La 30 septembrie 2017, numărul de participanți cu contribuții virate în luna de calcul reprezenta 58,71% din total participanți din Pilonul II, înregistrând o revenire după scăderea semnificativă din martie ac., când s-a înregistrat cea mai mică valoarea a ponderii începând din mai 2008 și până la data respectivă (Grafic 2.3.)⁹.

Grafic 2.3. Pilon II Participanți cu viramente și pondere în total participanți septembrie 2016 – septembrie 2017

Grafic 2.4. Evoluție lunară efectiv salariați pe economie și șomeri înregistrați iulie 2016 – iulie 2017*

⁶ Potrivit datelor statistice publicate de INS, ritmul anual de creștere al câștigului salarial mediu brut pe economie a fost de 12,17% (iulie 2017/iulie 2016).

⁷ Ordonanța de Urgență nr.3/2017.

⁸ De remarcat faptul că și în februarie ac. s-a înregistrat o scădere a câștigului salarial mediu brut lunar de 1,89%, urmată de creșteri de 4,76% în martie și 1,07% în aprilie 2017 și, în continuare de ritmuri lunare de creștere subunitară în iunie și iulie ac..

⁹ Scăderea semnificativă, de 6,41 puncte procentuale, este explicată și de faptul că numărul participanților din registru a înregistrat în martie ac. o creștere an curent/decembrie an anterior, în timp ce ritmul trimestrial al numărului de participanți cu contribuții virate în luna de calcul a înregistrat valori negative. De asemenea, unele ramuri de activitate, agricultura, industria extractivă și construcțiile au înregistrat cele mai mari scăderi ale numărului de participanți cu contribuții virate.

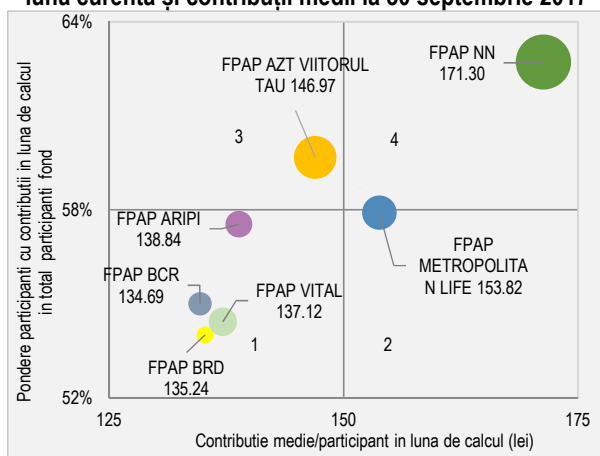
*Luna de calcul în sistemul pensiilor administrate privat, septembrie, este corespunzătoare lunii de referință iulie, lună pentru care se virează contribuțiile.

Trendul descendent înregistrat în primul trimestru din acest an a fost urmat de creșterea ponderii participanților cu contribuții virate în luna de calcul pe parcursul trimestrului II și III, cu ușoare scăderi în lunile iunie și septembrie¹⁰. Din analiza datelor statistice publicate de INS reiese că în perioada iulie 2016 – iulie 2017 (în luna septembrie au fost virate contribuțiile aferente lunii iulie 2017) evoluția efectivului de salariați a înregistrat un trend fluctuant, dar după scăderea din decembrie 2016 (0,39%) s-a constatat o revenire, trendul menținându-se pozitiv, dar cu valori subunitare¹¹. De asemenea, se constată că numărul total al șomerilor înregistrați a scăzut constant, în perioada ianuarie – iunie 2017, după care s-a înregistrat o ușoară creștere în luna iulie ac. (Grafic 2.4.)¹².

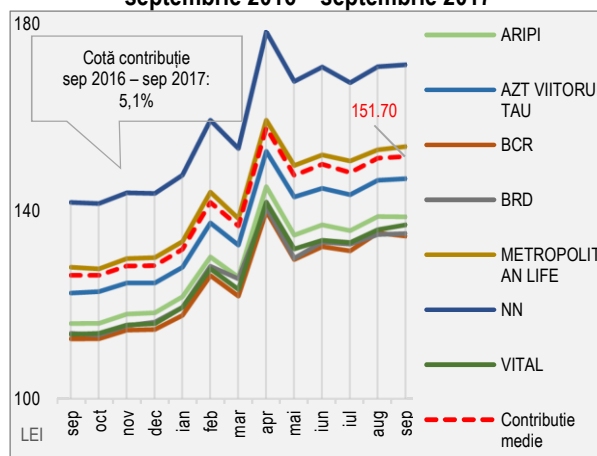
Contribuția medie/participant

FPAP NN înregistra la 30 septembrie 2017 ponderea cea mai mare din total participanți la fond pentru care s-au virat contribuții în luna de calcul (62,71%), dar și ponderea cea mai mare din total sume virate în această lună (33,72%).

Grafic 2.5. Pilon II Ponderi participanți cu contribuții în luna curentă și contribuții medii la 30 septembrie 2017

Grafic 2.6. Pilon II Contribuție medie/participant septembrie 2016 – septembrie 2017

Astfel, fondul se situează pe primul loc în ceea ce privește valoarea contribuției medii/participant de 171,30 lei, fiind singurul fond poziționat în cadranul 4 din Graficul 2.5., caracterizat de valori mari în cazul ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond și de valori mari ale contribuției/participant. Această poziționare este determinată de calitatea portofoliului: un număr mai mare de participanți pentru care se virează contribuții, cu venituri salariale mai mari, care determină în consecință și valori mari ale contribuțiilor virate și, pe ansamblu, un volum mai mare al activelor totale (13,80 miliarde lei).

Pe următoarele două poziții s-au situat FPAP METROPOLITAN LIFE cu 153,82 lei/participant (57,91% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți la fond și 13,97% pondere din total sume virate în luna septembrie 2017) și FPAP AZT VIITORUL TĂU cu 146,97 lei/participant (59,67% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți la fond și 21,52% pondere din total sume virate în luna septembrie 2017). De menționat faptul că FPAP METROPOLITAN LIFE a înregistrat o valoare mai mare a contribuției/participant comparativ cu FPAP AZT VIITORUL TĂU, deși numărul de participanți și volumul activelor totale sunt mai mici decât cele ale FPAP AZT VIITORUL TĂU. Astfel, FPAP METROPOLITAN LIFE s-a poziționat în cadranul 2 din Graficul 2.5., caracterizat de valori mari ale contribuției/participant, de peste 150 lei, dar de valori mai mici ale ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond, de până în 58%. FPAP AZT VIITORUL TĂU s-a poziționat însă în cadranul 3 din Graficul 2.5., caracterizat de valori mai mici ale contribuției/participant, de până în 150 lei, dar de o pondere a participanților cu contribuții virate din total participanți fond, de peste în 58%. Și în acest caz, factorul determinant este calitatea portofoliului de participanți ai FPAP METROPOLITAN LIFE, aceștia au venituri salariale mai mari care determină și un volum mai mare de contribuții virate.

La 30 septembrie 2017, cele trei fonduri, FPAP NN, FPAP METROPOLITAN LIFE și FPAP AZT VIITORUL TĂU înregistrau împreună 69,22% din sumele virate și 65,86% din participanții cu contribuții virate în luna de calcul.

În cadranul 1 din Graficul 2.5. caracterizat de valori mici atât în cazul ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond, cât și în cazul contribuției/participant (participanți cu contribuții virate din total participanți fond între 54,00% și 57,54% și contribuție medie/participant între 135,24 lei și 138,84 lei) s-au situat celelalte fonduri de pensii administrate privat: FPAP VITAL, FPAP BRD, FPAP ARIPI și FPAP BCR.

¹⁰ De la 59,20% în mai ac. la 58,66% în luna iunie ac. și de la 59,44% în august ac. la 58,71% în septembrie 2017.

¹¹ Similar, s-au înregistrat fluctuații și în ramuri din economie cum ar fi industria extractivă, construcții și agricultura, ramuri cu un caracter sezonier mai accentuat (activitatea se reia sau se amplifică primăvara și vara).

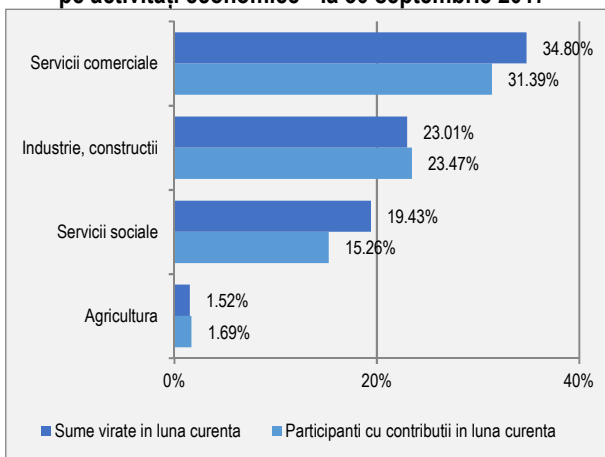
¹² Scăderi lunare înregistrate, după cum urmează: 1,78% în februarie 2017, 3,57% în martie 2017, 4,55% în aprilie 2017, 3,58% în mai și 0,69% în iunie, urmate de o creștere de numai 0,53% în iulie ac..

La nivel de sistem, contribuția medie a participanților cu contribuții virate a fost de **151,70 lei**, înregistrând o creștere anuală de 20,03% și de 18,10% față de decembrie 2016. Și comparativ cu luna precedentă s-a înregistrat o creștere dar numai de 0,25%. Pe parcursul perioadei septembrie 2016 – septembrie 2017 ritmul lunar de creștere a fost ascendent până la sfârșitul anului trecut, înregistrând fluctuații în primele trei trimestre din acest an (Grafic 2.6.). Din analiza evoluției contribuției medii se evidențiază creșterile lunare semnificative din februarie 2017 (7,55%) și din aprilie 2017 (15,30%), dar și scăderile lunare din martie 2017 (3,54%) și mai 2017 (6,45%)¹³.

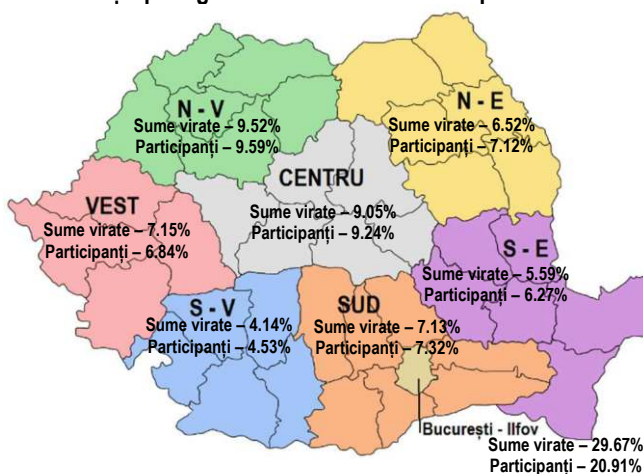
Participanți și contribuții – structură pe regiuni de dezvoltare și sectoare de activitate

Cele mai bine reprezentate activități economice la sfârșitul lunii septembrie 2017 au fost industria prelucrătoare cu **17,80%** și comerțul cu **12,90%**, urmate de sănătate cu **5,72%**, administrație publică și apărare cu **5,03%** și transporturi cu **4,65%**, însumând 46,10% din total participanți pentru care s-au virat contribuții și 47,81% din sumele virate în septembrie 2017.

Grafic 2.7. Pilon II Participanți și sume virate – distribuție pe activități economice* la 30 septembrie 2017

Grafic 2.8. Pilon II Participanți și sume virate în luna curentă – distribuție pe regiuni de dezvoltare la 30 septembrie 2017

*Sectorul serviciilor comerciale cuprinde activitățile: comerț, hoteluri și restaurante, transport și depozitare, informații și comunicații, intermediere financiară și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport, alte activități de servicii. Sectorul serviciilor sociale cuprinde activitățile: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ, sănătate și asistență socială, activități de spectacole, culturale și recreative.

Printre cele mai slab reprezentate activități, cu valori sub 1%, s-au situat în continuare cultura, producția și furnizarea energiei electrice, industria extractivă și tranzacțiile imobiliare, reprezentând 2,42% din total participanți și 3,34% din total sume virate (Grafic 2.7.).

În funcție de regiunile de dezvoltare ale României, cei mai mulți participanți pentru care au fost virate contribuții la fondurile de pensii administrate privat în luna septembrie 2017 lucrau în București: **19,15%**, cu 27,51% din total contribuții virate. Cele mai bine reprezentate regiuni de dezvoltare au fost: București - Ilfov **20,91%**, NORD-VEST cu **9,59%** și CENTRU cu **9,24%**, cele trei regiuni reprezentând 39,74% dintre participanții pentru care s-au virat contribuții și 48,24% din contribuțiile virate¹⁴ (Grafic 2.8.).

Valoarea contului participanților

La 30 septembrie 2017, valoarea medie a unui cont în sistemul pensiilor administrate privat era de **5.587 lei (1.215 euro)**¹⁵, respectiv o creștere de 18,41% față de decembrie 2016. Trebuie remarcat faptul că valoarea contului este determinată de grupele de vârstă în care se încadrează participanții, de numărul de luni de contribuții virate în sistem, dar și de genul participanților, respectiv salariile bărbaților comparativ cu salariile femeilor. Astfel, cele mai mari valori ale conturilor se înregistrează în cazul participanților pentru care au fost virate contribuții între 109 și 120 luni (între 9 și 10 ani), 13.525 lei, respectiv 14.443 lei pentru bărbați și 12.523 lei pentru femei. În cazul vârstei participanților, se constată că cea mai mare valoarea medie a conturilor la nivel de sistem s-a înregistrat la grupa cu

¹³ În condițiile în care în luna februarie sunt virate contribuțiile aferente lunii decembrie, creșterea se explică prin venituri salariale mai mari încasate în această lună (de exemplu, sporuri, prime și diverse alte avantaje acordate cu ocazia sfârșitului de an), așa cum se poate observa și din creșterea cu 8,38% a câștigului salarial mediu brut în luna februarie 2017. Scăderea contribuției medii din luna martie 2017, este explicată de faptul că în această lună se virează contribuțiile lunii ianuarie, caracterizată de scăderi ale veniturilor salariale, așa cum se poate evidenția din scăderea câștigului salarial mediu brut lunar în ianuarie 2017 comparativ cu decembrie 2016 cu 2,73% (date publicate de INS). De remarcat faptul că și în februarie ac. s-a înregistrat o scădere a câștigului salarial mediu brut lunar de 1,89%, urmată de creșteri de 4,76% în martie și 1,07% în aprilie 2017.

¹⁴ Pentru aproximativ 28% din participanți cu aproximativ 21% din sume nu a fost posibilă identificarea angajatorului.

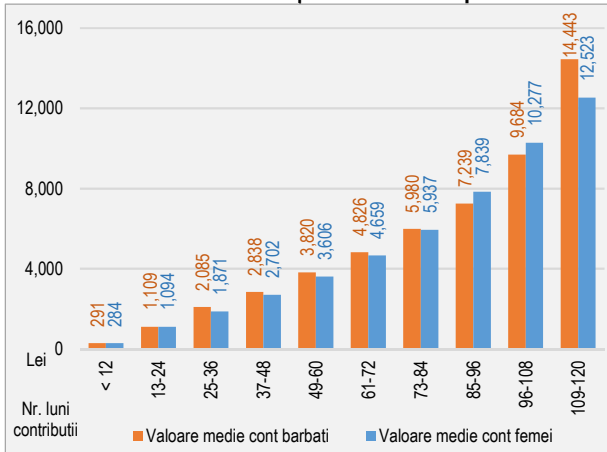
¹⁵ Participanți care au acumulat în conturi peste 1 leu.

vârsta cuprinsă între 45-49 ani, 8.295 lei și 50-54 de ani, 8.574 lei. Aceste valori mai mari sunt determinate, pe de o parte, prin maturizarea sistemului (participanții au aderat la fondurile de pensii administrate privat încă de la începutul funcționării Pilonului II) și, pe de altă parte, prin faptul că aceștia au venituri mai mari (din punct de vedere al carierei se situează în partea superioară, cu vechime și venituri salariale mai mari, comparativ cu participanții din grupele de vârstă de până în 45 ani) și pot contribui cu sume mai mari la fondurile de pensii.

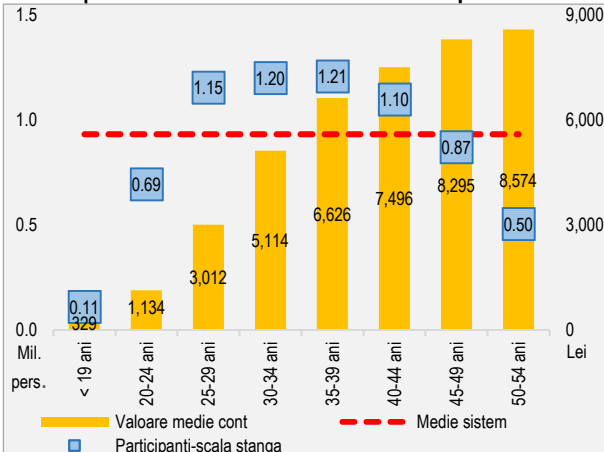
Cele mai mari valori ale conturilor s-au înregistrat însă la participanții bărbați cu peste nouă ani vechime în sistem (un număr de contribuții virate cuprins între 109 și 120) situați în grupa de vârstă 35 – 39 ani (1,99% din total participanți cu contribuții virate), cu 15.797 lei și 40 – 44 ani (2,43% din total participanți cu contribuții virate), cu 14.780 lei. Pentru participanții femei, cele mai mari valori s-au înregistrat, de asemenea, la participanții cu peste nouă ani vechime în sistem (un număr de contribuții virate cuprins între 109 și 120), dar cu vârsta cuprinsă între 30 – 34 ani (0,53% din total participanți cu contribuții virate), cu 14.195 lei și 35 – 39 ani (1,21% din total participanți cu contribuții virate), cu 13.741 lei.

În cazul participanților cu peste nouă ani vechime în sistem se remarcă o diferență a valorilor medii ale conturilor bărbaților comparativ cu cele ale femeilor de 13,29%, ceea ce se poate explica prin diferențele de gen existente între câștigurile salariale¹⁶. Aceste diferențe se mențin în distribuția pe număr de luni de contribuții și gen, cu excepția participanților cu peste șapte și opt ani vechime în sistem (un număr de contribuții virate cuprins între 73-84 și 85-96), când valoarea medie a contului participanților femei este mai mare decât cea a participanților bărbați cu 8,30% și respectiv 6,13% (vârsta acestor participante se încadra între 35 ani și 44 ani.)

Grafic 2.9. Pilon II Valoarea medie a contului în funcție de numărul de luni de contribuții virate la 30 septembrie 2017

Grafic 2.10. Pilon II Structură participanți pe grupe de vârstă și valoarea medie a contului la 30 septembrie 2017

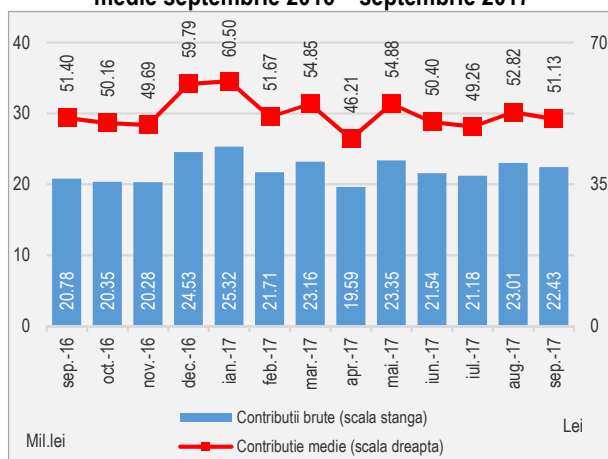
La 30 septembrie 2017, un număr de 683.098 de participanți (primii 10% din total participanți în funcție de valoare contului) dețineau cumulativ 16,13 miliarde lei (42,27% din activele Pilonului II), rezultând o valoare medie a contului de 23.618 lei. De asemenea, 1.707.745 de participanți (primii 25% din total participanți în funcție de valoare contului) dețineau cumulativ 25,95 miliarde lei (67,98% din activele Pilonului II), valoarea medie a contului fiind de 15.194 lei.

2.2. Contribuțiile virate la fondurile de pensii facultative

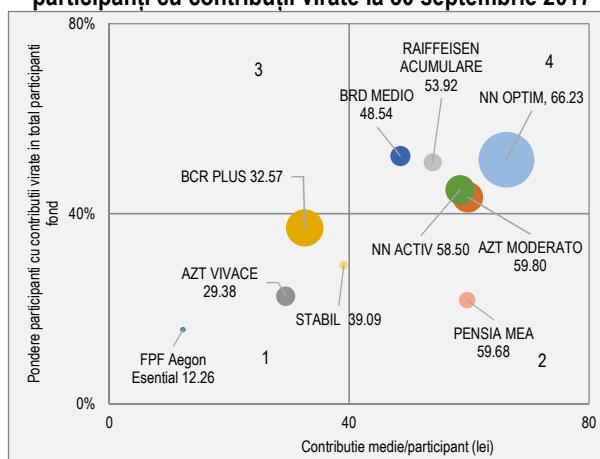
În luna septembrie 2017 au fost virate către fondurile de pensii facultative **22,43** milioane de lei (4,92 milioane de euro), înregistrând o creștere de **7,92%** comparativ cu septembrie 2016, dar în scădere cu **8,58%** față de decembrie 2016 (Grafic 2.11.). În primele nouă luni din 2017 s-au virat către fondurile de pensii facultative **201,30 milioane de lei** (44,20 milioane de euro), cu 11,12% mai mult decât în perioada similară din 2016.

¹⁶ Potrivit ultimelor date statistice furnizate de INS, în anul 2016, diferența între femei și bărbați în ceea ce privește câștigul salarial nominal mediu brut lunar pe economie era de aproximativ 7% în favoarea bărbaților (2.900 lei – bărbați și 2.707 lei – femei și 2.809 lei – total).

Grafic 2.11. Pilon III Contribuții brute virate și contribuția medie septembrie 2016 – septembrie 2017

Grafic 2.12. Pilon III Contribuții medii (lei) și ponderi participanți cu contribuții virate la 30 septembrie 2017

Contribuția medie /participant

La 30 septembrie 2017, contribuția medie/participant era de 51,13 lei, cu 0,53% mai puțin comparativ cu septembrie 2016 și cu 14,49% față de decembrie 2016. FPF NN OPTIM înregistra cea mai mare contribuție medie/participant, 66,23 lei/participant și o pondere a participanților cu contribuții virate din total participanți fond de 51,39% (grad de colectare)¹⁷. Tot în cadranul 4 din Graficul 2.12., caracterizat de valori mari în cazul ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond (peste media pe total, 43,34%) și de valori mari ale contribuției/participant (peste media pe total de 51,13 lei), s-au mai situat FPF AZT MODERATO cu 59,80 lei/participant (43,48% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți fond) și FPF NN ACTIV cu 58,50 lei/participant (45,07% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți fond), precum și FPF BRD MEDIO 48,54 lei/participant (52,15% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți fond) și FPF Raiffeisen Acumulare cu 53,92 lei/participant (50,83% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți fond).

FPF PENSIA MEA, cu 59,68 lei contribuție/participant și un grad de colectare de 21,85% a fost singurul fond care s-a poziționat în cadranul 2 din Graficul 2.12, caracterizat de valori mai mici ale ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond (sub media pe total, 43,34%), dar cu valori mai mari ale contribuției/participant (peste media pe total de 51,13 lei).

Celelalte fonduri de pensii facultative, FPF AEGON ESENTIAL, FPF AZT VIVACE, FPF BCR PLUS și FPF STABIL s-au situat în cadranul 1 din Graficul 2.12., caracterizat de valori mai mici, atât în cazul ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond (15,63% - 29,20%), cât și în cazul contribuției/participant (12,26 lei – 39,09 lei).

Valoarea contului participanților

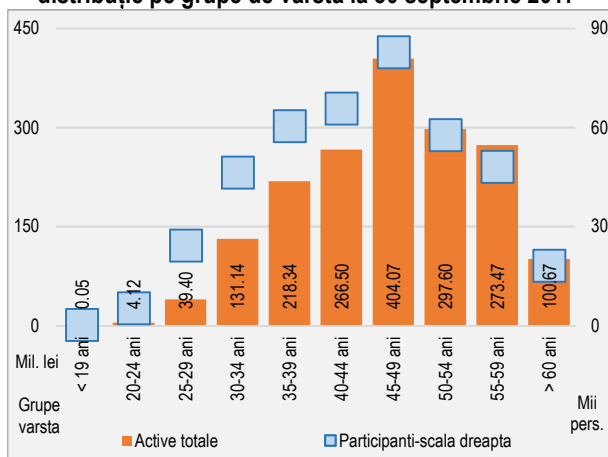
La 30 septembrie 2017 valoarea medie a unui cont al participanților la sistemul pensiilor facultative¹⁸ era de **4.249 lei (924 euro)**, respectiv o creștere de 16,09% comparativ cu decembrie 2016. Trebuie remarcat faptul că ponderea participanților în total, dar și valoarea contului sunt determinate de grupele de vârstă în care se încadrează participanții. Alți factori care influențează conturile participanților sunt perioada de contribuție, respectiv vechimea în sistem, dar și genul acestora, respectiv veniturile salariale ale bărbaților comparativ cu cele ale femeilor. Astfel, cei mai mulți participanți, 20,27% din total, se situau în grupa de vârstă 45 – 49 ani, valoarea activelor deținute de aceștia însumând 404,07 milioane lei (Grafic 2.13.).

Cele mai mari valori ale conturilor s-au înregistrat însă la participanții din grupa de vârstă 55 – 59 ani, cu o medie pe sistem de 5.694 lei (5.883 lei – bărbați și 5.514 lei femei). Și grupa de vârstă de peste 60 ani a înregistrat valori mari 5.574 lei (5.628 lei – bărbați și 5.460 lei femei). În acest caz (participanți din grupele de vârstă de peste 55 ani), valoarea mare a ponderii din total participanți și valorile mari ale conturilor lor se explică prin maturizarea sistemului (participanții au aderat la fondurile de pensii facultative încă de la demararea Pilonului III) și prin faptul că aceștia au venituri mai mari (din punct de vedere al carierei se situează în partea superioară, cu vechime și venituri salariale mai mari, comparativ cu participanții din grupele de vârstă de până în 55 ani) și pot contribui cu sume mai mari la fondurile de pensii (Grafic 2.14.). Structura pe gen a valorii medii a unui cont era la 30 septembrie 2017 următoarea: 4.435 lei – bărbați (49% din total participanți) și 4.067 lei – femei (51% din total participanți), valoarea fiind cu 8% mai mică decât în cazul bărbaților¹³. Aceste diferențe se mențin în distribuția pe grupe de vârstă, cu excepția grupei 30-34 ani, când valoarea medie a contului participanților femei este mai mare decât cea a participanților bărbați cu 3,86%.

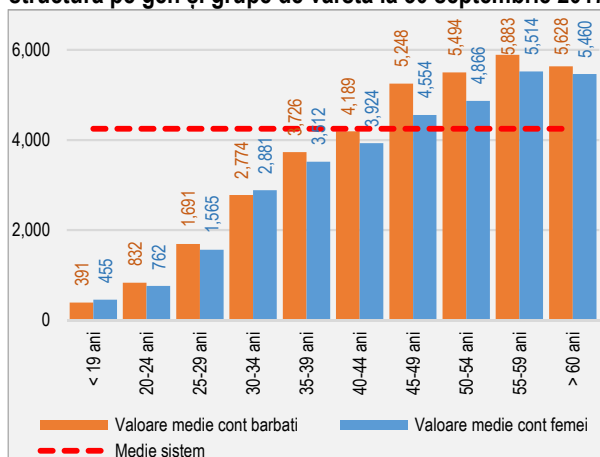
¹⁷ Participanți pentru care au fost virate contribuții (sume diferite de 0) în luna de calcul.

¹⁸ Participanți care au acumulat în conturi peste 1 leu.

Grafic 2.13. Pilon III Valoare active și participanți – distribuție pe grupe de vârstă la 30 septembrie 2017

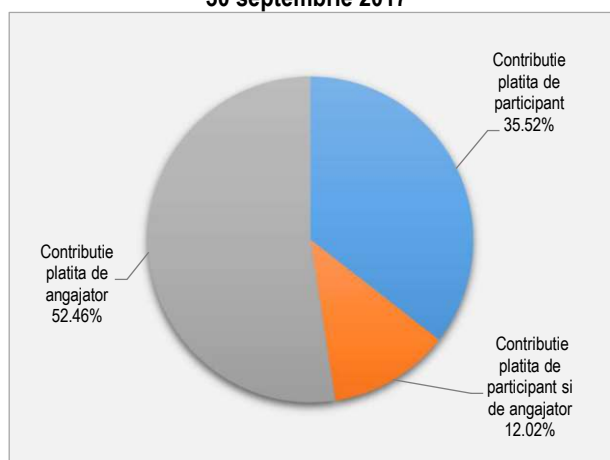
Grafic 2.14. Pilon III Valoarea medie a unui cont – structură pe gen și grupe de vârstă la 30 septembrie 2017

La 30 septembrie 2017, un număr de 40.843 participanți (primii 10% din total participanți în funcție de valoarea contului) aveau peste 9.779 lei în cont. Valoarea cumulată a activelor deținute era de 0,78 miliarde lei (44,68% din activele Pilonului III), rezultând o valoare medie a contului de 18.985 lei. De asemenea, 102.108 participanți (primii 25% din total participanți în funcție de valoarea contului) aveau peste 5.558 lei în cont. Valoarea cumulată a activelor deținute era de 1,23 miliarde lei (70,73% din activele Pilonului III), rezultând o valoare medie a contului de 12.021 lei.

Participarea la plata contribuțiilor

Grafic 2.15. Pilon III Participarea la plata contribuțiilor la 30 septembrie 2017

64,48% din contribuțiile la fondurile facultative au fost plătite de către angajatori (52,46%) sau de către participanți împreună cu angajatorii lor (12,02%), în timp ce **35,52%** din participanți au plătit singuri contribuțiile în septembrie 2017 (Grafic 2.15.).

În funcție de locul unde își desfășoară angajatorul activitatea, distribuția participanților în septembrie 2017 a fost similară cu lunile precedente, **81%** în mediul urban și **19%** în mediul rural.

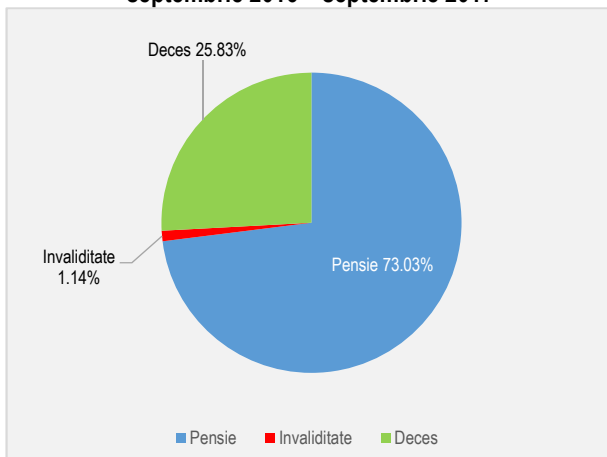
3. Plăți efectuate în sistemul pensiilor private

3.1. Fondurile de pensii administrate privat – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces

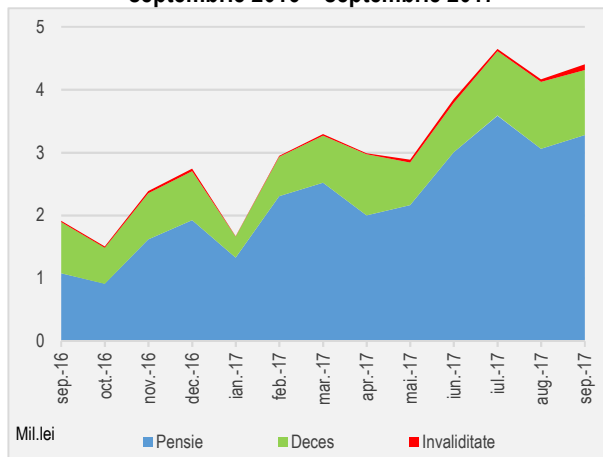
În intervalul analizat septembrie 2016 – septembrie 2017 au fost efectuate plăți ale activului personal net către participanți însumând 39,39 milioane lei (Grafic 3.1.), din care 28,77 milioane lei ca urmare a deschiderii dreptului la pensie, reprezentând 73,03% din total plăți efectuate (2.762 participanți), 10,18 milioane lei ca urmare a decesului participantului, 25,83% din total (2.674 beneficiari) și 0,45 milioane lei ca urmare a invalidității, 1,14% din total (117 participanți). Plățile totale au înregistrat o creștere semnificativă de 130,22% în septembrie 2017 comparativ cu septembrie 2016 (Grafic 3.2.), în special ca urmare a creșterii plăților aferente deschiderii dreptului la pensie pentru limită de vârstă.

Ca urmare a acestor plăți, în perioada **septembrie 2016 – septembrie 2017**, s-au efectuat și plăți către Bugetul de stat și Bugetul asigurărilor sociale de sănătate¹⁹ în valoare de 5,23 milioane lei (0,34 milioane lei contribuții de asigurări sociale de sănătate și 4,89 milioane lei impozitul pe venit).

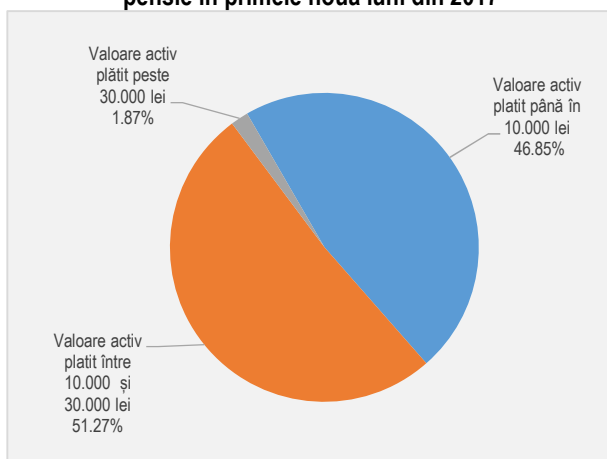
Grafic 3.1. Pilon II Structură plăți de activ personal net septembrie 2016 – septembrie 2017

Grafic 3.2. Pilon II Evoluție valoare activ net personal plătit septembrie 2016 – septembrie 2017

Grafic 3.3. Pilon II – Ponderea participanților în total plăți pensie în primele nouă luni din 2017

Pe parcursul primelor nouă luni din acest an, din total plăți efectuate ca urmare a deschiderii dreptului la pensie pentru limită de vârstă, valoarea activului plătit pentru 46,85% dintre participanți a fost de până în 10.000 lei, iar pentru 51,77% dintre participanți valoarea activului s-a situat între 10.000 și 30.000 lei (Grafic 3.3.).

De menționat faptul că, cea mai mare valoare plătită în primele nouă luni din acest an a fost de 74.842 lei, ca urmare a deschiderii dreptului la pensie pentru un participant la FPAP ARIPI.

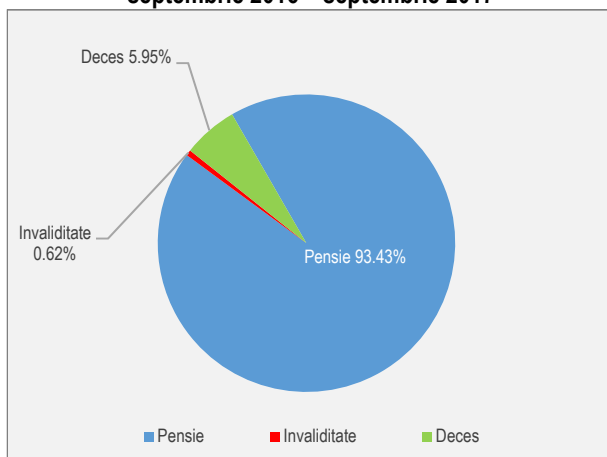
3.2. Fondurile de pensii facultative – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces

În intervalul analizat, septembrie 2016 – septembrie 2017, au fost efectuate plăți ale activului personal net către participanți însumând 46,04 milioane lei (Grafic 3.4.), din care 43,02 milioane lei ca urmare a deschiderii dreptului la pensie, reprezentând 93,43% din total plăți efectuate (5.843 participanți), 2,74 milioane lei ca urmare a decesului participantului, 5,95% din total (832 beneficiari) și 0,28 milioane lei ca urmare a invalidității, 0,62% din total (48 participanți). Plățile totale au înregistrat o creștere de 53,89% în septembrie 2017 comparativ cu septembrie 2016 (Grafic 3.5.), în special ca urmare a creșterii plăților aferente deschiderii dreptului la pensie pentru limită de vârstă.

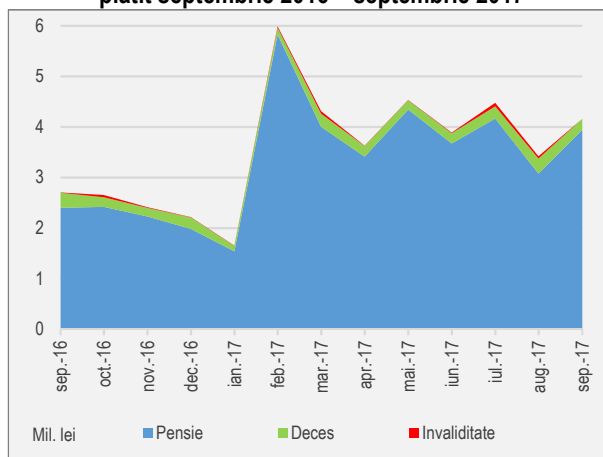
Ca urmare a acestor plăți, în perioada septembrie 2016 – septembrie 2017, s-au efectuat plăți către Bugetul de stat și Bugetul asigurărilor sociale de sănătate în valoare de 6,05 milioane lei (0,50 milioane lei contribuții de asigurări sociale de sănătate și 5,55 milioane lei impozitul pe venit)¹⁹.

¹⁹ Sunt cuprinse ultimele modificări ale Codului Fiscal care au intrat în vigoare de la 01.01.2017, respectiv 01.02.2017. Modificarea sumei neimpozabile de la 1.050 lei la 1.100 lei, modificarea valorii pentru care se reține CASS de la 872 lei la 918 lei și totodată pentru activele plătite care au depășit valoarea a 5 salarii medii brute, stabilirea plafonului maxim la valoarea de 13.405 lei (echivalentul a 5 salarii medii brute). Pentru toate sumele plătite care au avut valoarea mai mare de 13.405 lei, CASS-ul reținut a fost în valoare de 737 lei. Modificarea sumei neimpozabile de la 1.100 lei la 2.000 lei, iar CASS-ul va fi suportat de bugetul de stat, astfel nereținându-se CASS pentru plățile activului net în caz pensionare.

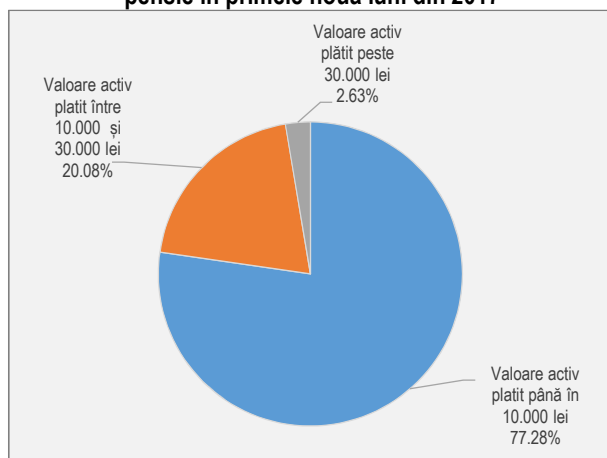
Grafic 3.4. Pilon III Structură plăți de activ personal net septembrie 2016 – septembrie 2017

Grafic 3.5. Pilon III Evoluție valoare activ net personal plătit septembrie 2016 – septembrie 2017

Grafic 3.6. Pilon III – Ponderea participanților în total plăți pensie în primele nouă luni din 2017

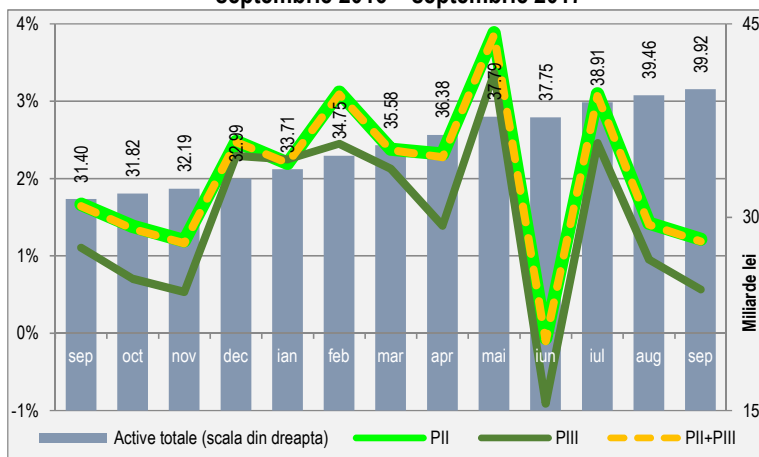

Pe parcursul primelor nouă luni din acest an, din total plăți efectuate ca urmare a deschiderii dreptului la pensie pentru limită de vârstă, valoarea activului plătit pentru 77,28% dintre participanți a fost de până în 10.000 lei, iar pentru 20,08% dintre participanți valoarea activului plătit s-a situat între 10.000 și 30.000 lei. De menționat faptul că, cea mai mare valoare plătită în primele nouă luni din acest an a fost de 1,13 mil. lei, ca urmare a deschiderii dreptului la pensie pentru un participant la FPF NN OPTIM (Grafic 3.6.).

4. Activele fondurilor de pensii private

Valoarea activelor totale aflate în administrare la nivelul întregului sistem de pensii private a crescut pe parcursul primelor 9 luni din 2017, menținând trendul pozitiv înregistrat în ultimii ani. Astfel, la 30 septembrie 2017, sistemul a atins **39,92 miliarde de lei** (8,68 miliarde de euro), reprezentând **4,90% din PIB**, comparativ cu 4,14% în septembrie 2016 și 4,35% în decembrie 2016.

Grafic 4.1. Evoluția activelor totale din sistemul pensiilor private septembrie 2016 – septembrie 2017

Ritmul anual de creștere înregistrat de activele totale a fost de **27,16%**, iar față de decembrie 2016 creșterea a fost de **21,04%**. Comparativ cu luna anterioară, se constată o creștere a activelor totale de 1,19%. La nivelul fondurilor de pensii administrate privat (Pilonul II) s-a menținut un ritm anual de creștere superior fondurilor de pensii facultative: **27,53%**, comparativ cu **19,68%** în Pilonul III. Și comparativ cu decembrie 2016 s-a înregistrat o diferență: **21,30%** în Pilonul II și în **15,56%** în Pilonul III, situație semnalată și în cazul evoluției lunare, când creșterile au fost de 1,22% în PII și 0,56% în PIII.

4.1. Activele nete ale fondurilor de pensii administrate privat

Valoarea totală a activelor nete înregistrată la 30 septembrie 2017 de fondurile de pensii administrate privat a fost de **38,17 miliarde de lei** (8,30 miliarde de euro). Ritmul anual de creștere înregistrat a fost de **27,53%** (23,43% raportat la moneda euro). Creșterea față de decembrie 2016 a fost de **21,30%** (19,77% raportat la moneda euro). FPAP BRD și FPAP BCR au înregistrat în continuare creșteri anuale și la 9 luni mai mari în cazul activelor nete (ritmuri de creștere anuale și semestriale: în cazul FPAP BRD: 33,85% și respectiv 25,44%, iar în cazul FPAP BCR: 32,02% și respectiv 24,49%).

Tabel 4.1. Pilon II Active nete (miliarde lei)

Nr. crt.	Fond de pensii administrat privat	sep.-16	dec.-16	sep.-17	sep.17/sep.16	sep.17/dec.16
1	NN	11,00	11,51	13,80	25,52%	19,90%
2	AZT VIITORUL TAU	6,53	6,86	8,30	27,12%	21,07%
3	METROPOLITAN LIFE	4,24	4,45	5,40	27,24%	21,33%
4	VITAL	2,79	2,95	3,62	29,53%	22,78%
5	ARIPI	2,51	2,67	3,26	29,84%	22,20%
6	BCR	1,87	1,99	2,47	32,02%	24,49%
7	BRD	0,98	1,04	1,31	33,85%	25,44%
	TOTAL	29,93	31,47	38,17	27,53%	21,30%

4.2. Activele nete ale fondurilor de pensii facultative

Activele nete ale fondurilor de pensii facultative au atins la 30 septembrie 2017 **1,74 miliarde de lei** (0,38 miliarde de euro), înregistrând un avans de **19,69%** comparativ cu septembrie 2016 și de **15,56%** față de decembrie 2016 (15,85% și 14,11% raportat la moneda euro). FPF BCR PLUS și FPF NN OPTIM au înregistrat creșteri anuale mai mari în cazul activelor nete (23,23% și respectiv 21,85%), situație înregistrată și pentru creșterile la 9 luni (17,78% și respectiv 17,48%).

Tabel 4.2 Pilon III Active nete (mil. lei)

Nr. crt.	Fond de pensii facultative	sep.-16	dec.-16	sep.-17	sep.17/sep.16	sep.17/dec.16
1	NN OPTIM	566,10	587,15	689,77	21,85%	17,48%
2	BCR PLUS	251,15	262,79	309,51	23,23%	17,78%
3	AZT MODERATO	183,96	188,55	210,05	14,18%	11,40%
4	NN ACTIV	162,09	166,92	193,09	19,13%	15,68%
5	BRD MEDIO	75,51	80,54	91,88	21,67%	14,08%
6	AZT VIVACE	73,02	74,53	83,73	14,67%	12,35%
7	RAIFFEISEN ACUMULARE	63,92	65,20	72,71	13,76%	11,52%
8	PENSIA MEA	53,34	54,61	60,46	13,36%	10,73%
9	STABIL	14,58	15,07	17,35	18,99%	15,13%
10	AEGON ESENTIAL	6,22	6,31	6,82	9,57%	8,03%
	TOTAL	1.449,89	1.501,66	1.735,37	19,69%	15,56%

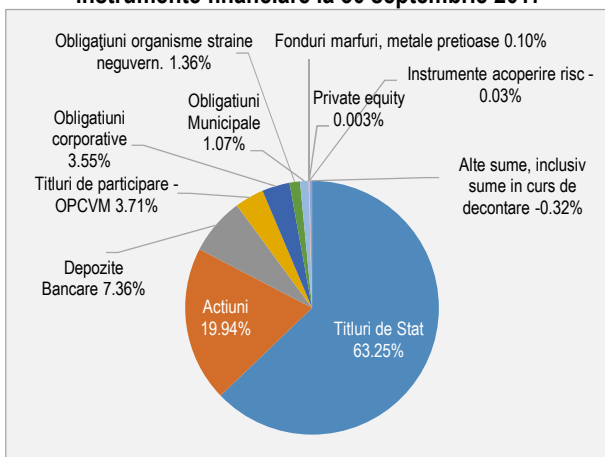
4.3. Structura investițiilor fondurilor de pensii private

La 30 septembrie 2017, ponderea cea mai mare în structura portofoliilor fondurilor de pensii private era deținută de titlurile de stat cu 63,25% (Grafic 4.2.). Celelalte instrumente au înregistrat următoarele ponderi: acțiuni 19,94%, depozite bancare 7,36%, titluri de participare 3,71%, obligațiuni corporative 3,55%, alte instrumente financiare 2,18%²⁰.

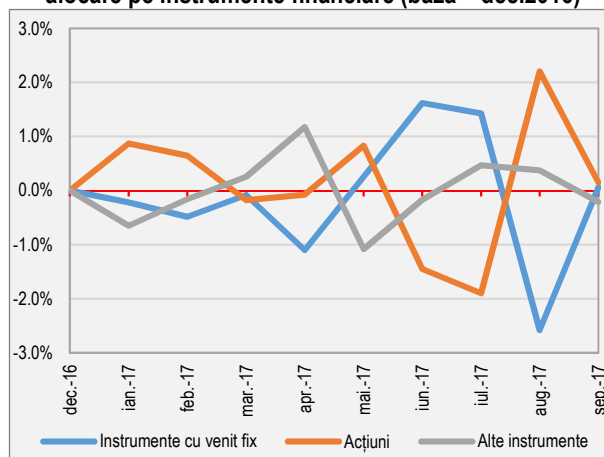
Comparativ cu luna decembrie 2016, portofoliile fondurilor de pensii private au înregistrat o menținere a alocării în instrumente cu venit fix (titluri de stat și obligațiuni corporative, municipale și supranaționale) după creșterile înregistrate în lunile iunie și iulie, urmate de o scădere bruscă în luna august. În același timp, alocarea în acțiuni a portofoliilor fondurilor de pensii private a revenit aproape de valoarea înregistrată în luna decembrie 2016, după creșterile ușoare din lunile ianuarie și mai, scăderile din lunile iunie și iulie și creșterea din august (Grafic 4.3.).

²⁰ Sunt incluse obligațiuni ale organismelor străine neguvernamentale: BERD, BEI, BM, obligațiuni municipale, fonduri de mărfuri și metale prețioase, acțiuni – private equity, instrumente pentru acoperirea riscului și sume în curs de decontare.

Grafic 4.2. Fonduri de pensii private – alocare pe instrumente financiare la 30 septembrie 2017

Grafic 4.3. Fonduri de pensii private – evoluție lunară alocare pe instrumente financiare (baza – dec.2016)

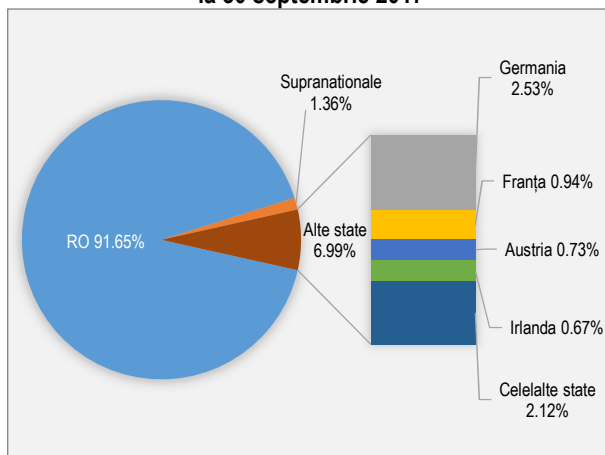
Instrumente financiare – structura pe țară

La 30 septembrie 2017, fondurile de pensii private dețineau 91,65% din active în instrumente financiare românești, de natura titlurilor de stat, a depozitelor, obligațiunilor, acțiunilor și organismelor de plasament colectiv (Grafic 4.4.). 6,99% din activele fondurilor de pensii private au fost investite în active străine, majoritatea acestor instrumente financiare fiind emise în Germania (2,53%), Franța (0,94%), Austria (0,73%) și Irlanda (0,67%). În obligațiuni supranaționale erau investite 1,36% din active.

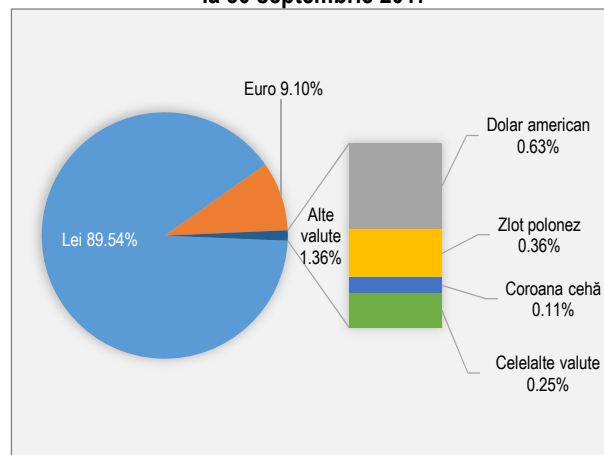
Instrumente financiare – structura pe valută

89,54% din activele fondurilor de pensii private la 30 septembrie 2017 erau denuminate în moneda națională (Grafic 4.5.), iar din plasamentele în monede străine (10,46%), ponderea cea mai mare au avut-o plasamentele în euro (9,10%), urmate de dolarul american (0,63%), zlotul polonez (0,36%) și coroana cehă (0,11%). Euro a fost moneda pentru care administratorii fondurilor de pensii private au utilizat instrumente de acoperire a riscului valutar.

Grafic 4.4. Fonduri de pensii private – structura pe țară la 30 septembrie 2017

Grafic 4.5. Fonduri de pensii private – structura pe valută la 30 septembrie 2017

Expunerea valutară a activelor fondurilor de pensii private

Activele sistemului de pensii private sunt denuminate cu preponderență în valuta națională²¹. Expunerea valutară a sistemului de pensii private în monede străine, a fost de 10,46% din totalul activelor sistemului de pensii private, dar prin utilizarea instrumentelor pentru acoperirea riscului valutar pentru activele denuminate în valute străine, expunerea valutară totală netă la nivelul sistemului de pensii private a fost de 5,76% din total active sistem. La sfârșitul lunii septembrie 2017, fondurile de pensii private au încheiat contracte derivate pentru acoperirea riscului valutar doar pentru expunerea în EUR. Cea mai mare parte a expunerii valutare este denumită în EUR, 9,10% din total active sistem, însă, fondurile de pensii dețin instrumente de acoperire a riscului valutar pentru 51,58% din expunerea denumită în EUR, rezultând o expunere netă față de EUR de 4,41% din totalul activelor sistemului de pensii private.

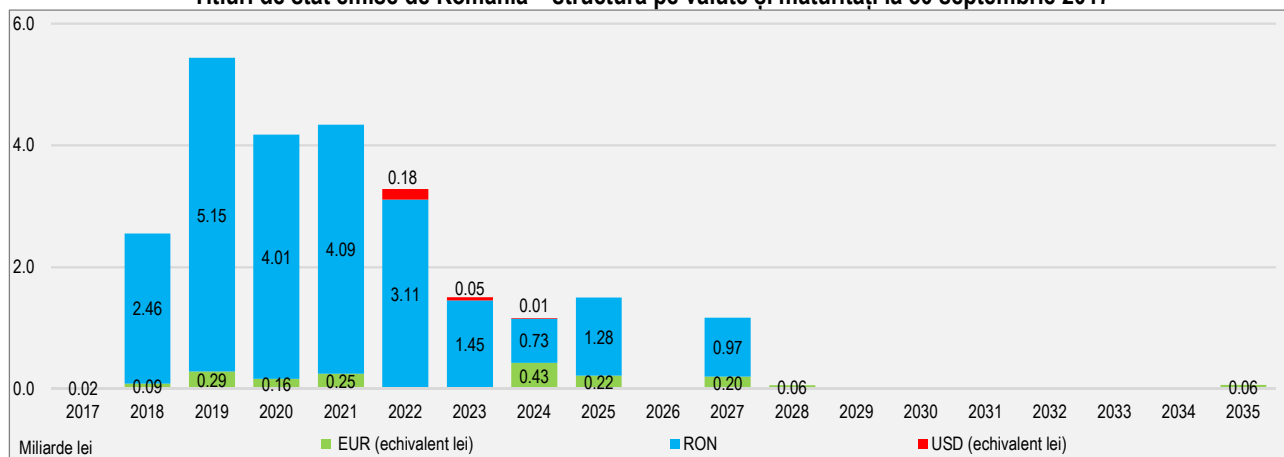
²¹ Expunerea față de RON înregistrând la sfârșitul lunii septembrie ac. 89,54% din totalul activelor sistemului de pensii private.

Titluri de stat

La 30 septembrie 2017, investițiile fondurilor de pensii private în titluri de stat înregistrau 25,25 miliarde lei, reprezentând 63,25% din total active. Ponderea titlurilor de stat a înregistrat un trend ușor descendent în primele patru luni din semestrul I, cu o revenire în lunile mai, iunie și iulie ac, urmată de o scădere în august. (-1,28 puncte procentuale față de decembrie 2016).

Din punctul de vedere al valutelor în care sunt denumite titlurile de stat în care au investit fondurile de pensii private, cele mai mari valori s-au înregistrat în cazul emisiunilor în lei cu maturitate pe 7 ani (24,24%), 5 ani (22,82%) și 10 ani (18,24%), în cazul emisiunilor în euro, valori mari au înregistrat cele cu maturitate pe 10 ani (3,69%), 5 ani (1,54%) și 7 ani (1,21%). Din punct de vedere al scadențelor, 65,39% din investițiile în titluri de stat emise de România ajung la maturitate în următorii 5 ani, iar 34,61% au scadențe cuprinse între 6 ani și 19 ani (Grafic 4.6.).

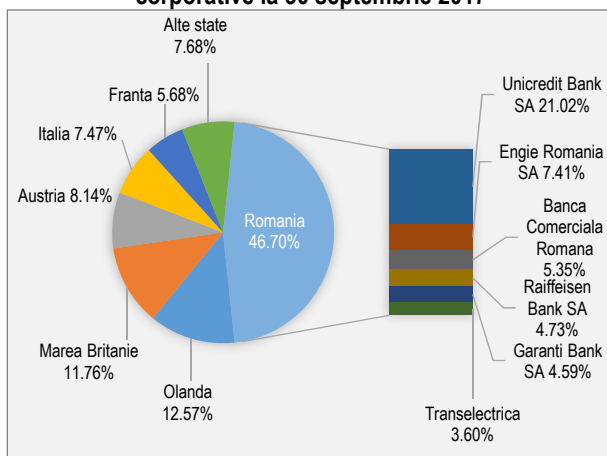
Grafic 4.6. Fonduri de pensii private
Titluri de stat emise de România – structură pe valute și maturități la 30 septembrie 2017

Obligațiuni

La 30 septembrie 2017, fondurile de pensii private dețineau investiții în obligațiuni corporative însumând 1,42 miliarde lei, 59,37% din total obligațiuni (2,39 miliarde lei), menținându-se preferința pentru investițiile în acest tip de instrument financiar.

Grafic 4.7. Fonduri de pensii private – emitenți obligațiuni corporative la 30 septembrie 2017

De remarcat faptul că în primele nouă luni din acest an ponderea din total active s-a menținut pe un trend ușor descrescător, înregistrând o diferență de 0,32 puncte procentuale comparativ cu decembrie 2016, însă în perioada iunie – septembrie ponderea din total active a înregistrat un trend crescător cu o diferență de 0,49 puncte procentuale. Investițiile au fost, în principal, în emitenți străini (53,30%), din țări precum Olanda (12,57%), Marea Britanie (11,76%), Austria (8,14%), Italia (7,47%) și Franța (5,68%).

De asemenea, fondurile de pensii private au investit în obligațiuni corporative din România, acestea reprezentând 46,70% din totalul investițiilor în obligațiuni corporative, din care pe primele trei locuri se situau Unicredit Bank SA cu 21,02%, din total obligațiuni corporative, Engie România SA cu 7,41% și Banca Comercială Română SA cu 5,35%.

Investițiile în celelalte tipuri de obligațiuni au înregistrat un procent mai mic (obligațiuni municipale, 0,43 miliarde lei, cu o pondere de 17,90% și obligațiuni supranaționale, BERD și BEI, 0,54 miliarde lei, cu o pondere de 22,73% în total obligațiuni).

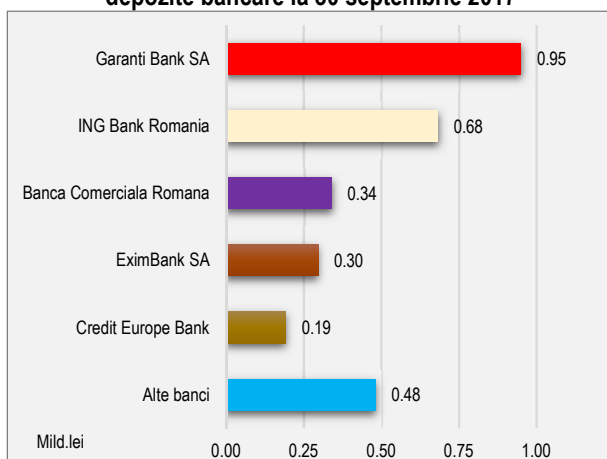
Durata și maturitatea portofoliilor de instrumente cu venit fix²²

La 30 septembrie 2017 durata efectivă a portofoliului de instrumente cu venit fix la nivelul sistemului de pensii private era de 3,20 în scădere față de valoarea de 3,44 înregistrată la data de 31 decembrie 2016. Maturitatea reziduală a portofoliului de instrumente cu venit fix la nivelul sistemului de pensii private a înregistrat o valoare de 3,61 ani la data de 30.09.2017, valoarea minimă pe perioada analizată de 3,59 ani a fost înregistrată la data de 31 martie 2017, în timp ce valoarea maximă de 3,85 ani a fost înregistrată la data de 31 decembrie 2016. Comparativ cu finalul decembrie 2016, la finalul lunii septembrie 2017, durata efectivă și maturitatea reziduală ale portofoliilor de instrumente cu venit fix au înregistrat scăderi atât la nivelul Pilonului II, cât și la nivelul Pilonului III, fiind înregistrate valori mai mari la nivelul Pilonului III comparativ cu nivelul Pilonului II. Astfel, la sfârșitul lunii septembrie ac. durata efectivă a portofoliului de instrumente cu venit fix al fondurilor de pensii facultative a fost de 3,41, în timp ce fondurile de pensii administrate privat înregistrau 3,19. De asemenea, scadența reziduală a portofoliului de instrumente cu venit fix în cazul Pilonului III la 30 septembrie 2017 a fost de 3,81 ani, în timp ce în cazul Pilonului II a fost de 3,60 ani.

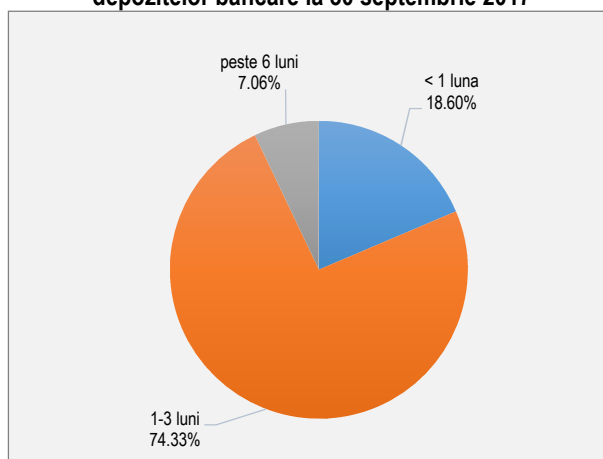
Depozite bancare

Expunerea fondurilor de pensii private pe depozite bancare (inclusiv conturi curente) a crescut ușor comparativ cu decembrie 2016, 0,30 puncte procentuale, după ce înregistrase o creștere în martie și aprilie ac. urmată de o scădere în mai, iunie și iulie ac. și o creștere în luna august. Astfel, la 30 septembrie 2017, depozitele bancare înregistrau 7,36% (2,94 miliarde lei) din total active. Pe primele trei locuri se situează Garanti Bank SA, cu 0,95 miliarde lei, ING Bank România, cu 0,68 miliarde lei și Banca Comercială Română cu 0,34 miliarde lei.

Grafic 4.8. Fonduri de pensii private – top 5 emitenți depozite bancare la 30 septembrie 2017

Grafic 4.9. Fonduri de pensii private – scadențele depozitelor bancare la 30 septembrie 2017

Din punct de vedere al scadențelor, 74,33% din total depozite bancare (fără conturi curente) au scadența de până în trei luni, 18,60% cu scadența sub o lună și 7,06% au scadența peste 6 luni (Grafic 4.9.). De remarcat faptul că 3,90% din total sunt depozite constituite pe 12 luni.

Acțiuni

Tabel 4.3. Fonduri de pensii private – plasamente în acțiuni la 30 septembrie 2017

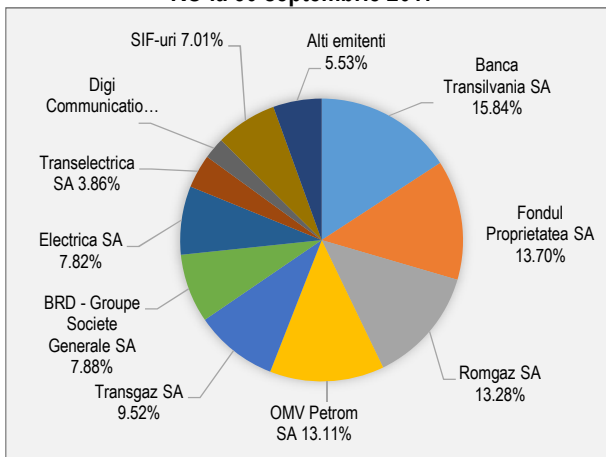
Țară	Mld. lei	% în total acțiuni
România	7,10	89,16%
Germania	0,29	3,69%
Austria	0,18	2,22%
Franța	0,17	2,09%
Polonia	0,08	1,04%
Alte state	0,14	1,80%
Total	7,96	100,00%

La 30 septembrie 2017, fondurile de pensii private dețineau investiții în acțiuni în valoare de 7,96 miliarde lei, reprezentând 19,94% din total active, înregistrând un trend ascendent în primul semestru din acest an (18,84% în decembrie 2016), dar cu o ușoară scădere a ponderii în luna iulie ac., comparativ cu luna precedentă. 89,16% din totalul plasamentelor în acțiuni ale fondurilor de pensii private (7,10 miliarde lei) au fost efectuate în acțiuni românești, în timp ce 10,84% (0,86 miliarde lei) au fost plasamente în acțiuni ale unor emitenți din Germania, Austria, Franța, Polonia și alte state.

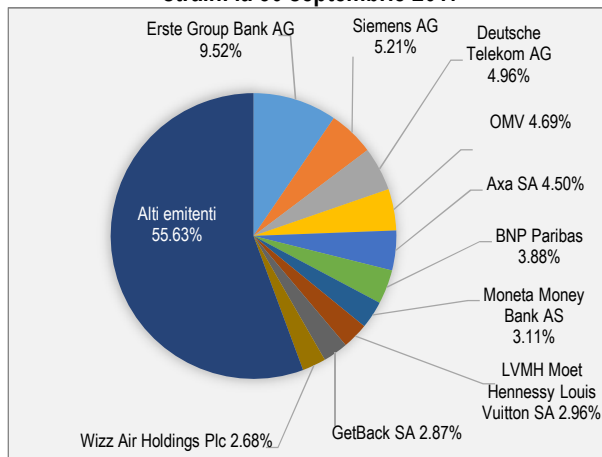
²² Pentru a determina riscul de rată a dobânzii s-au calculat, utilizând date preluate din Bloomberg, valoarea duratei efective a portofoliului de instrumente cu venit fix al fondurilor de pensii private, precum și maturitatea reziduală a portofoliului de instrumente cu venit fix în perioada decembrie 2016 – septembrie 2017. Durata efectivă măsoară sensibilitatea prețului unei obligațiuni la modificarea ratei dobânzii. Durata reprezintă valoarea cu care se modifică prețul instrumentelor cu venit fix la o modificare a ratei dobânzii cu 1 punct procentual.

În cazul acțiunilor din România (Grafic 4.10.), pe primele locuri s-au situat Banca Transilvania SA cu 15,84% din total emitenți din România, Fondul Proprietatea SA cu 13,70%, Romgaz SA cu 13,28%, OMV Petrom cu 13,11% și Tranzgaz SA cu 9,52%, în timp ce deținerile de acțiuni emise de către SIF-uri reprezentau 7,01% din total (SIF 2 Moldova și SIF 5 Oltenia cu cele mai mari ponderi). Printre emitenții străini de acțiuni se remarcă Erste Group Bank AG cu 9,52% din total emitenți străini, Siemens AG cu 5,21%, Deutsche Telekom AG cu 4,96%, OMV cu 4,69%, sau Axa SA cu 4,50% (Grafic 4.11.).

Grafic 4.10. Fonduri de pensii private Acțiuni – emitenți RO la 30 septembrie 2017

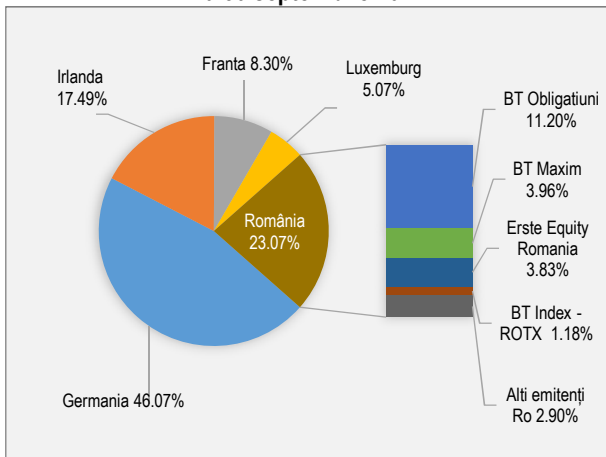

Grafic 4.11. Fonduri de pensii private Acțiuni – emitenți străini la 30 septembrie 2017

Organisme de plasament colectiv — OPCVM

Grafic 4.12. Fonduri de pensii private – emitenți OPCVM la 30 septembrie 2017

Deținerile fondurilor de pensii în organisme de plasament colectiv — OPCVM-uri reprezentau 3,81% din total active la 30 septembrie 2017, însumând 1,52 miliarde lei. Ca structură, ponderea cea mai mare era deținută de OPCVM-urile tranzacționabile, reprezentând 45,43% din total organisme de plasament colectiv. În afara deținerilor de OPCVM-uri din România (23,07% din total organisme de plasament colectiv), fondurile de pensii private au investit în principal în emitenți din țări precum Germania (46,07%), Irlanda (17,49%), Franța (8,30%) sau Luxemburg (5,07%). Trebuie menționat și faptul că la 30 septembrie 2017 două fonduri de pensii private (FPAP BCR și FPF BCR Plus) dețineau fonduri de mărfuri și metale prețioase (ETC-uri), respectiv dețineri indirecte în aur însumând 0,04 miliarde lei, reprezentând 0,10% din total active (DB Physical Gold ETC EUR).

Lichiditatea sistemului de pensii private

Din punct de vedere al lichidității, sistemul de pensii private poate face față oricăror cereri, în principal ca urmare a faptului că se află în perioada de acumulare, iar ieșirile din sistem (deces, invaliditate, pensionare, transfer) sunt mici raportate la nivelul activelor administrate. La nivelul sistemului de pensii private, lichiditatea pe 5 zile înregistra la 30 septembrie 2017 valoarea de 3,35%, în ușoară scădere față de valoarea înregistrată la sfârșitul anului 2016 (3,70%). Și la nivelul Pilonului II lichiditatea pe 5 zile (3,40%) a fost în ușoară scădere față de valoarea înregistrată la sfârșitul anului 2016 (3,78%). La nivelul Pilonului III, lichiditatea pe 5 zile a crescut însă de la 3,91% în decembrie 2016, la 4,62% în septembrie ac. Lichiditatea pe 30 de zile, a scăzut în perioada decembrie 2016 – septembrie 2017 la nivelul sistemului de pensii private agregat de la 7,22% în decembrie 2016 la 6,10% 30 septembrie 2017. La nivelul Pilonului II, lichiditatea înregistra 6,18% în luna septembrie 2017, în scăzut față de valoarea din decembrie 2016 (7,37%). În cazul Pilonului III, lichiditatea pe 30 de zile a înregistrat valori mai mari față de cele aferente Pilonului II, fiind în creștere de la 11,14% în decembrie 2016 la 11,76% în septembrie ac.

În ceea ce privește calitatea portofoliului de acțiuni deținut de fondurile de pensii private, lichiditatea scăzută a emitenților listați pe Bursa de Valori București constituie un risc, volumul de tranzacționare de pe BVB fiind insuficient pentru ca fondurile de pensii să poată vinde întreaga participație deținută la un emitent într-un interval de timp mai mic de 90 de zile. De asemenea, numărul scăzut de companii listate pe BVB a condus și la o concentrare a investițiilor fondurilor de pensii private în acțiunile câtorva emitenți cu o capitalizare bursieră mai mare.

Volatilitatea VUAN a fondurilor de pensii private

Volatilitatea VUAN a fondurilor de pensii private s-a menținut relativ redusă în perioada decembrie 2016 – septembrie 2017, cu excepția lunii iunie 2017 când s-a înregistrat o volatilitate mai ridicată, în condițiile în care, pe fondul discuțiilor referitoare la naționalizarea Pilonului II care au avut o influență negativă asupra prețurilor acțiunilor tranzacționate la BVB, această lună s-a evidențiat cu o volatilitate ridicată a acțiunilor. Având în vedere faptul că din totalul acțiunilor deținute de către fondurile de pensii private 89,15% sunt acțiuni tranzacționate la BVB, volatilitatea prețurilor acțiunilor listate la BVB s-a propagat și asupra valorii unitare a activului net a fondurilor de pensii. Pe piețele reprezentative din Anglia, Austria, Germania și Franța sunt tranzacționate 8,30% din acțiunile deținute de către fondurile de pensii private. Pe parcursul perioadei analizate, indicii piețelor reprezentative pe care sunt tranzacționate acțiunile deținute de către fondurile de pensii au avut o evoluție crescătoare.

4.3.1. Fondurile de pensii administrate privat – Structura investițiilor

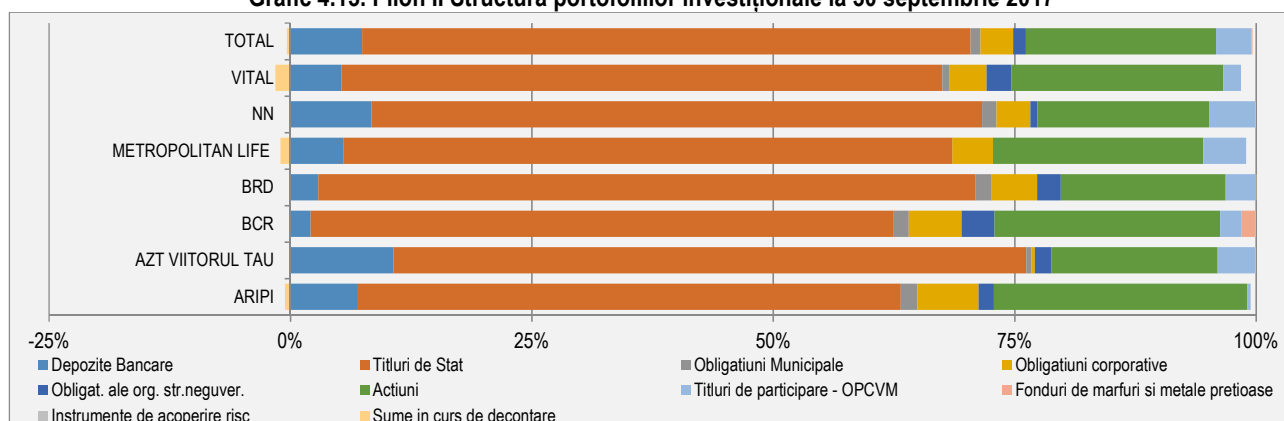
Din punct de vedere al alocării resurselor financiare pe diferite clase de active, titlurile de stat, obligațiunile municipale, titlurile de participare – opcv și alte instrumente financiare, au înregistrat scăderi, în celelalte cazuri înregistrându-se creșteri în septembrie 2017 comparativ cu decembrie 2016. La 30 septembrie 2017 trei dintre cele șapte fonduri de pensii administrate privat dețineau titluri de stat sub ponderea pe pilon (63,46%): FPAP NN (63,30%), FPAP BCR (60,37%) și FPAP ARIPI (56,96%). În același timp următoarele trei fonduri se situau peste media alocării în acțiuni în Pilonul II (19,83%): FPAP NN (17,79%), FPAP BCR (23,40%) și FPAP ARIPI (26,51%).

Tabel 4.4. Pilon II Structură investiții - total (miliarde lei)

Instrumente financiare	dec.-16		sep.-17		Evoluție alocare decembrie 2016 - septembrie 2017
	Valoare (mld.lei)	Pondere în Active Totale	Valoare (mld.lei)	Pondere în Active Totale	
Depozite Bancare	2.26	7.17%	2.87	7.50%	
Titluri de Stat	20.35	64.64%	24.23	63.46%	
Obligațiuni Municipale	0.38	1.21%	0.39	1.03%	
Obligațiuni corporative	1.05	3.34%	1.30	3.41%	
Obligațiuni organisme străine neguvernamentale	0.36	1.14%	0.51	1.33%	
Acțiuni	5.90	18.73%	7.57	19.83%	
Titluri de participare - OPCVM	1.18	3.73%	1.42	3.71%	
Alte instrumente financiare*	0.01	0.04%	-0.10	-0.27%	
Activ total	31.48		38.19		

*Sunt incluse fondurile de mărfuri și metale prețioase, instrumentele de acoperire a riscului și sumele în curs de decontare.

Grafic 4.13. Pilon II Structura portofoliilor investiționale la 30 septembrie 2017

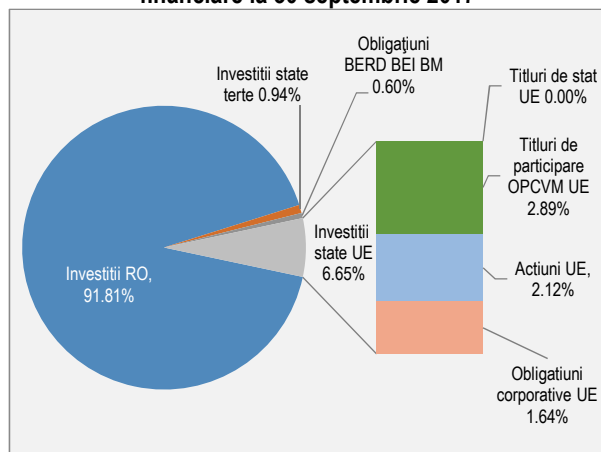

Tabel 4.5. Pilon II Structură investiții RO/UE

Investiții	sep.-16	dec.-16	sep.-17	sep.17/ sep.16	sep.17/ dec.16
Investiții RO	92,38%	92,58%	91,81%	↓	↓
Investiții state UE	5,71%	5,71%	6,65%	↑	↑
Obligațiuni BERD, BEI, BM	0,70%	0,65%	0,60%	↓	↓
Investiții state terțe	1,21%	1,06%	0,94%	↓	↓

În septembrie 2017, 91,81% din activele fondurilor de pensii erau plasate în țară, în scădere ușoară față de decembrie 2016 (92,58%). 6,65% din active reprezentau plasamente în state membre UE, 0,60% în obligațiuni ale organismelor străine neguvernamentale, cum ar fi BERD, BEI, BM și 0,94% în state terțe.

Grafic 4.14. Pilon II Structură investiții în plasamente financiare la 30 septembrie 2017

4.3.2. Fondurile de pensii facultative – Structura investițiilor

În septembrie 2017, comparativ cu decembrie 2016, cu excepția obligațiunilor municipale, celelalte instrumente au înregistrat creșteri, în condițiile unui avans al activelor totale de 15,56%. Din punct de vedere al alocării resurselor financiare pe diferite clase de active, au înregistrat scăderi depozitele bancare, titlurile de stat și obligațiunile municipale, celelalte clase de active înregistrând creșteri.

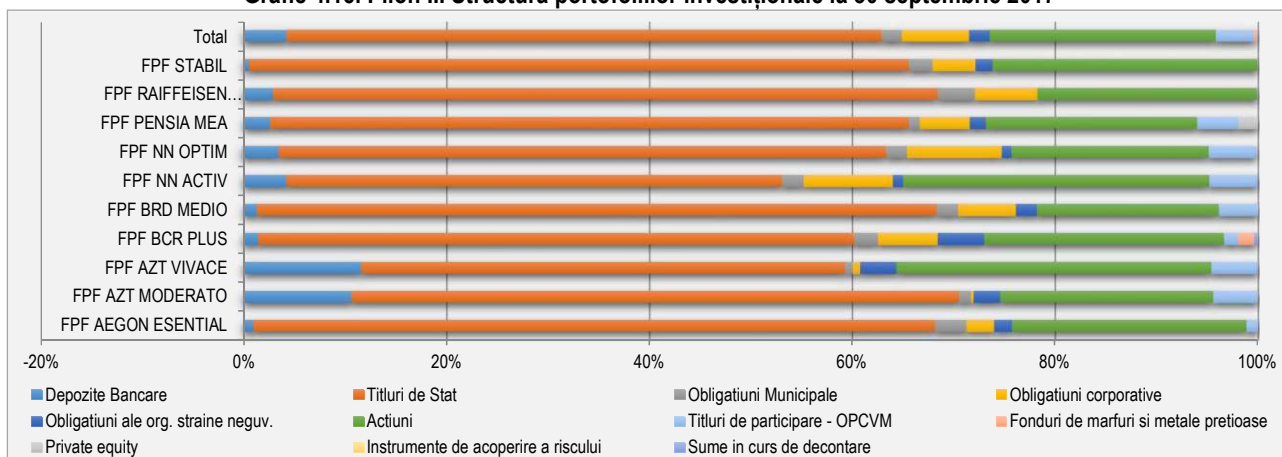
Tabel 4.6. Pilon III Structură investiții – total (mil. lei)

Instrumente financiare	dec.-16		sep.-17		Evoluție alocare decembrie 2016 - septembrie 2017
	Valoare (mil.lei)	Pondere în Active Totale	Valoare (mil.lei)	Pondere în Active Totale	
Depozite Bancare	70.37	4.68%	73.84	4.25%	
Titluri de Stat	936.54	62.26%	1,021.08	58.74%	
Obligațiuni Municipale	35.00	2.33%	34.54	1.99%	
Obligațiuni corporative	66.26	4.40%	114.85	6.61%	
Obligațiuni organisme străine neguvernamentale	24.62	1.64%	35.47	2.04%	
Acțiuni	317.76	21.12%	387.56	22.30%	
Titluri de participare - OPCVM	48.55	3.23%	65.02	3.74%	
Alte instrumente financiare*	5.10	0.34%	5.91	0.34%	
Activ total	1,504.19		1,738.27		

*Sunt incluse fondurile de mărfuri și metale prețioase, instrumentele de acoperire a riscului, acțiuni – private equity și sumele în curs de decontare.

La 30 septembrie 2017 două dintre cele 10 fonduri de pensii facultative dețineau titluri de stat sub ponderea pe pilon (58,74%): FPF AZT VIVACE (47,68%) și FPF NN ACTIV (48,91%). În cazul acțiunilor, valori peste ponderea pe pilon (22,30%) înregistrau următoarele patru fonduri: FPF AZT VIVACE (31,05%), FPF NN ACTIV (30,19%), FPF STABIL (26,10%) FPF BCR Plus (23,66%) și FPF AEGON ESENȚIAL (23,12%).

Grafic 4.15. Pilon III Structura portofoliilor investiționale la 30 septembrie 2017

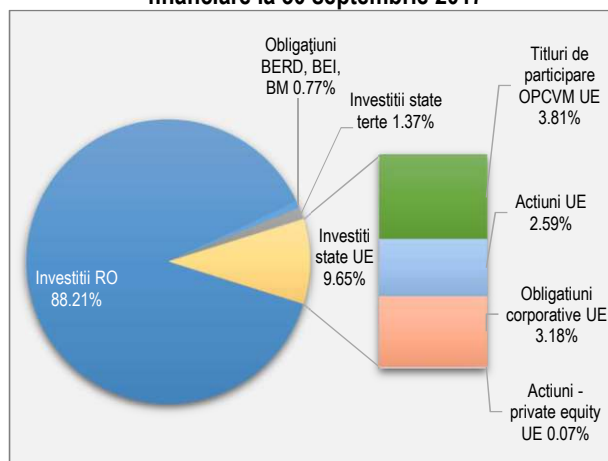

Tabel 4.7. Pilon III Structură investiții RO/UE

Investiții	sep.-16	dec.-16	sep.-17	sep.17/ sep.16	sep.17/ dec.16
Investiții RO	91.82%	91.51%	88.21%	↓	↓
Investiții state UE	6.20%	6.58%	9.65%	↑	↑
Obligațiuni BERD, BEI, BM	0.73%	0.70%	0.77%	↑	↑
Investiții state terțe	1.25%	1.20%	1.37%	↑	↑

88,21% din activele fondurilor de pensii facultative erau plasate în țară, în scădere față de decembrie 2016 (91,51%). 9,65% din active erau plasate în state UE, iar 0,77% în obligațiuni ale organismelor străine neguvernamentale, cum ar fi BERD, BEI, BM și 1,37% în state terțe.

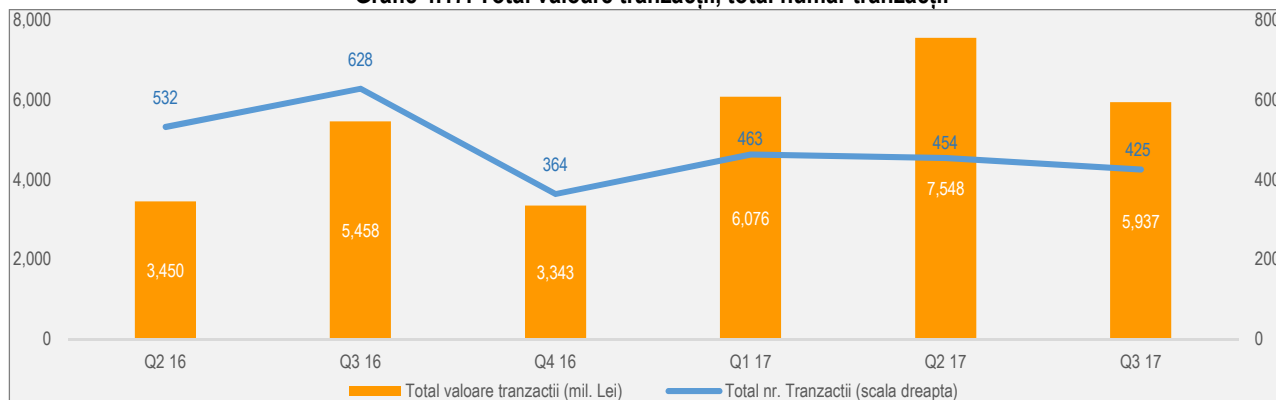
Grafic 4.16. Pilon III Structura investițiilor în plasamente financiare la 30 septembrie 2017

4.3.3. Fondurile de pensii private – Tranzacțiile efectuate în trimestrul III 2017

În perioada iunie - septembrie 2017, au fost identificate 425 de tranzacții ale fondurilor de pensii private realizate cu 61 de emitenți, în valoare totală de 5,94 mld. lei²³. Din totalul tranzacțiilor identificate în trimestrul trei al anului 2017, 76,18% sunt reprezentate de tranzacții cu titluri de stat emise de Ministerul Finanțelor Publice, în scădere față de 82% cât au reprezentat în trimestrul doi, pe următorul loc situându-se tranzacțiile cu titluri de stat poloneze (7,47% din total tranzacții față de 2,93% în trimestrul doi).

Grafic 4.17. Total valoare tranzacții, total număr tranzacții

²³ Identificate în urma analizelor efectuate în cadrul Direcției Supraveghere și Control asupra datelor din anexele privind investițiilor detaliate transmise săptămânal de administratori.

Tabel 4.8. Structura tranzacțiilor pe emitenți

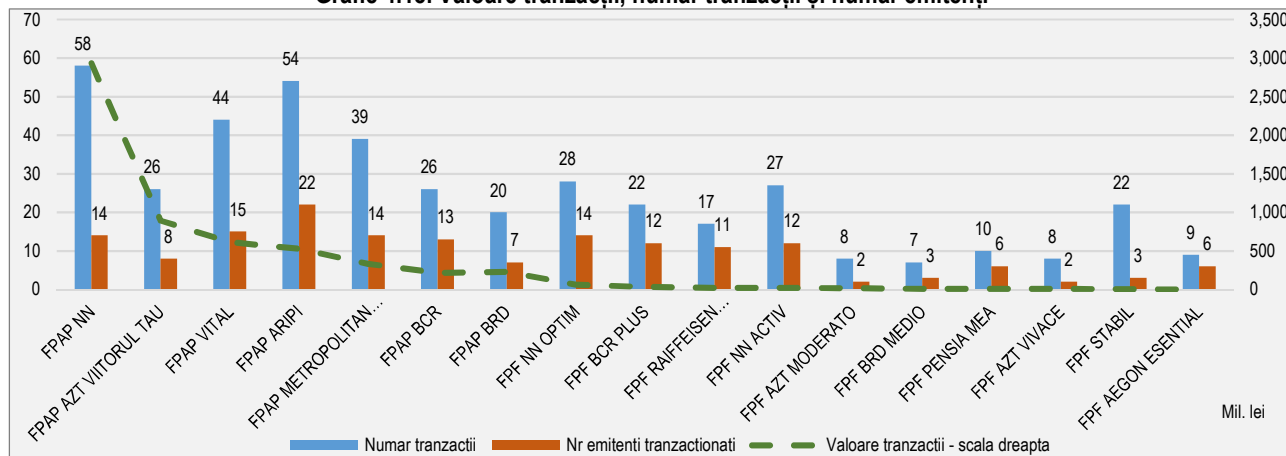
Emitent	Valoare tranzacție	% total tranzacții
Ministerul Finanțelor Publice	4.522.282.644	76,18%
Polonia	443.757.755	7,47%
Unicredit Bank SA	148.500.000	2,50%
International Investment Bank	132.000.000	2,22%
db x - trackers Euro Stoxx 50 UCITS ETF / db x - trackers	108.519.647	1,83%
Fondul Proprietatea SA	86.201.629	1,45%
OMV Petrom SA	65.771.999	1,11%
Romgaz SA	43.188.367	0,73%
BT Obligațiuni / BT Asset Management	36.000.000	0,61%
Transgaz SA	31.660.447	0,53%
Siemens AG	31.222.101	0,53%
Top 10	1.126.821.945	18,98%
Restul emitenților	287.588.007	4,84%
Valoare totală tranzacții	5.936.692.596	100,00%

Fondul de pensii privat care a înregistrat cea mai mare valoare a tranzacțiilor și cel mai mare număr de tranzacții realizate în trimestrul trei este FPAP NN, realizând 49,44% din valoarea totală a tranzacțiilor, 58 de tranzacții cu 14 emitenți în perioada analizată.

Pe locul doi în clasamentul în funcție de valoarea tranzacțiilor s-a situat FPAP AZT Viitorul Tău care a înregistrat 15,01% din valoarea totală a tranzacțiilor realizând 26 tranzacții cu 8 emitenți. FPAP Vital a înregistrat 10,37% din valoarea totală a tranzacțiilor, realizând 44 de tranzacții, cu 15 emitenți, iar FPAP Aripi a înregistrat 8,90% din valoarea totală a tranzacțiilor, realizând 54 de tranzacții, cu 22 emitenți.

La polul opus s-au situat următoarele fonduri de pensii private: FPF AZT Vivace (0,14%, 8 tranzacții, 2 emitenți), FPF Stabil (0,06%, 22 de tranzacții, 3 emitenți) și FPF Aegon Esențial (0,01%, 9 tranzacții, 6 emitenți).

Grafic 4.18. Valoare tranzacții, număr tranzacții și număr emitenți

În perioada iunie – septembrie 2017, ponderea valorii tranzacțiilor de cumpărare în valoarea totală a tranzacțiilor realizate de către fondurile de pensii private a fost de 47,83%, fiind realizate 225 de tranzacții cu 39 de emitenți, în timp ce tranzacțiile de lichidare au reprezentat 20,10%, fiind realizate 41 de tranzacții cu 17 emitenți. Totodată, ponderea valorii tranzacțiilor de vânzare în valoarea totală a tranzacțiilor a fost de 18,71%, fiind realizate 83 de tranzacții cu 12 emitenți, în timp ce valoarea investițiilor noi realizate a fost de 13,36% din valoarea totală a tranzacțiilor, fiind realizate 76 de tranzacții cu 15 emitenți.

În intervalul iunie 2017 – septembrie 2017 s-a înregistrat o scădere a expunerii pe titluri de datorie ale statelor și municipalităților (de la 66,17% la 64,32% din activul total al sistemului) și o creștere a expunerii pe sectorul financiar, în principal acțiuni, depozite și obligațiuni corporative emise de bănci (de la 22,41% la 24,46% din activul total al sistemului), precum și a expunerii pe sectorul non-financiar (de la 11,47% la 11,55% din activele sistemului de pensii private), în principal datorită creșterii expunerii pe sectorul industrial (de la 0,41% la 0,51% din activul total al sistemului).

Cu toate acestea, la data de 30.09.2017, cele mai importante sectoare de activitate non-financiară în care fondurile de pensii private au realizat investiții au rămas sectorul petrol și gaze (6,62%) și sectorul utilități (2,57%).

Principalul beneficiar al investițiilor realizate de fondurile de pensii private este în continuare statul român prin intermediul titlurilor de stat emise de Ministerul Finanțelor Publice, precum și al acțiunilor la companiile controlate de acesta: Romgaz, Transgaz, Electrica, Transelectrica, Eximbank, Nuclearelectrica, Conpet și Antibiotice.

Din primele 10 societăți din punct de vedere al valorii investite în acestea de către fondurile de pensii private, șase sunt societăți financiare, înregistrându-se în continuare un grad ridicat de concentrare pe sectorul financiar, restul societăților aparținând sectoarelor petrol și gaze (Romgaz, OMV Petrom și Transgaz) și utilități (Electrica). Se observă faptul că în septembrie 2017, în top 10 emitenți ING Bank a luat locul emitentului Unicredit Bank SA.

5. Rate de rentabilitate

5.1. Fondurile de pensii administrate privat

Indicatorii de performanță ai fondurilor de pensii administrate privat înregistrați în septembrie 2017 au fost (Graficele 5.1. și 5.2.):

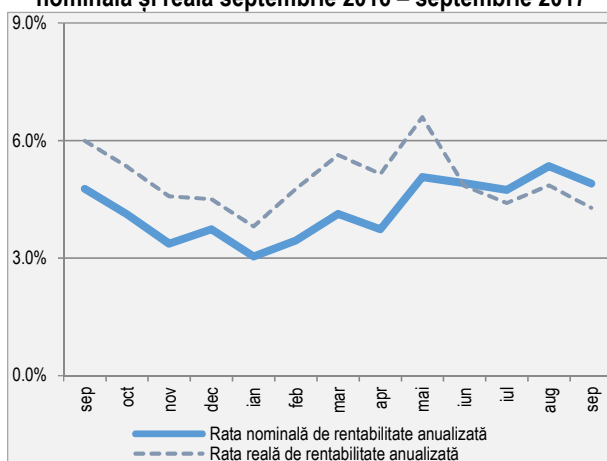
- rata de rentabilitate anualizată a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **FPAP ARIPI: 5,1659%**,
- rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **-0,0817%**,
- ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii cu grad de risc mediu:

FPAP AZT VIITORUL TĂU	4,2701%
FPAP VITAL	4,7977%
FPAP METROPOLITAN LIFE	5,0563%
FPAP BCR	5,8010%
FPAP NN	5,0811%
FPAP BRD	4,3761%

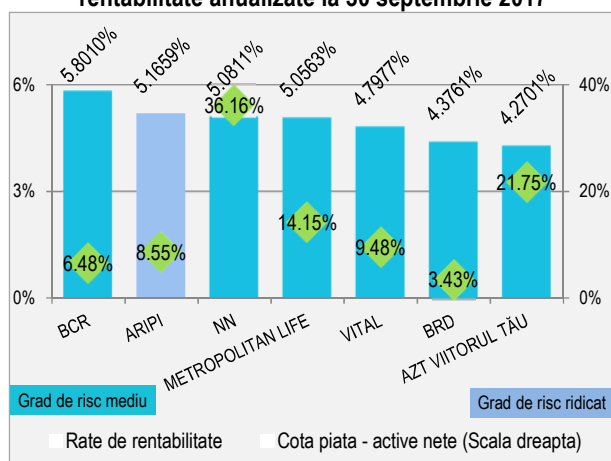
- rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc mediu: **0,9183%**,
- rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii administrate privat pentru ultimele 24 luni: **4,9028%**.

Dintre cele șapte fonduri de pensii administrate privat incluse în Pilonul II, FPAP Aripi este singurul cu un grad de risc ridicat, în timp ce toate celelalte fonduri sunt încadrate în categoria gradului de risc mediu. În septembrie 2017, rata nominală de rentabilitate a fondurilor de pensii administrate privat a fost de 4,90%, în ușoară scădere față de valoarea din iunie 2017 de 4,91%. Niciun fond de pensii administrat privat nu a înregistrat o rată de rentabilitate inferioară ratei minime pentru categoria sa de risc, însă următoarele fonduri de pensii private au înregistrat o rată de rentabilitate inferioară ratei medii: FPAP Vital, FPAP BRD și FPAP AZT Viitorul Tău.

Grafic 5.1. Pilon II - Rata medie ponderată de rentabilitate nominală și reală septembrie 2016 – septembrie 2017

Grafic 5.2. Pilon II Cotă de piață – active nete și rate de rentabilitate anualizate la 30 septembrie 2017

5.2. Fondurile de pensii facultative

Indicatorii de performanță înregistrați de fondurile de pensii facultative în luna septembrie 2017 au fost (Graficele 5.3. și 5.4.):

- Rata de rentabilitate anualizată a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat:

FPF AZT VIVACE: 5,8203%

FPF NN ACTIV: 5,4013%

- Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **5,5320%**.
- Rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **1,5320%**;

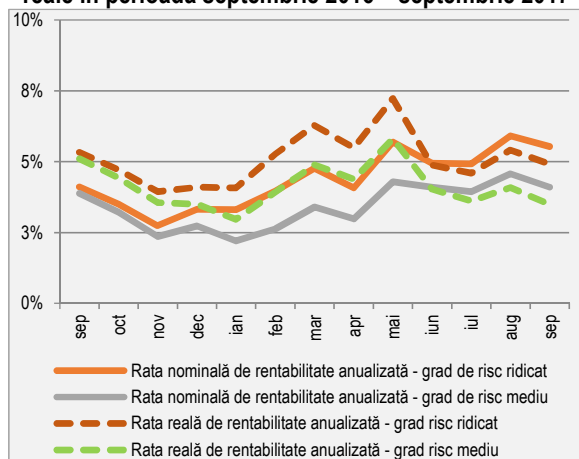
-Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii cu grad de risc mediu:

FPF BCR PLUS	4,6915%
FPF PENSIA MEA	2,5786%
FPF RAIFFEISEN ACUMULARE	4,3291%
FPF BRD MEDIO	2,7430%
FPF AZT MODERATO	4,6613%
FPF AEGON ESENȚIAL	3,3367%
FPF NN OPTIM	3,9745%
FPF STABIL	3,6430%

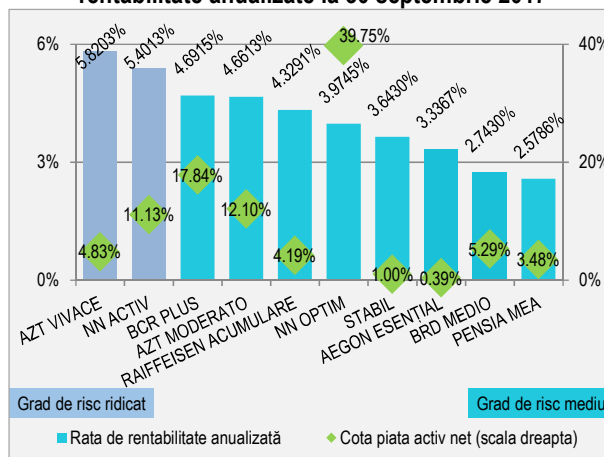
- Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii cu risc mediu: **4,1003%**;

- Rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc mediu: **0,1003%**.

Grafic 5.3. Pilon III Rate rentabilitate medii nominale și reale în perioada septembrie 2016 – septembrie 2017

Grafic 5.4. Pilon III Cotă de piață – active nete și rate de rentabilitate anualizate la 30 septembrie 2017

Din punct de vedere al gradului de risc, în Pilonul III din cele 10 fonduri de pensii facultative doar două sunt încadrate în categoria de risc ridicat, FPF NN Activ și FPF AZT Vivace, toate celelalte fonduri de pensii facultative având grad de risc mediu.

Niciun fond de pensii facultative nu a înregistrat o rată de rentabilitate inferioară ratei minime pentru categoria de risc în care sunt încadrate, însă FPF NN OPTIM, FPF Stabil, FPF Aegon Esențial, FPF BRD Medio și FPF Pensia Mea au înregistrat rate de rentabilitate mai mici decât rata medie pentru fondurile de pensii facultative care fac parte din categoria de risc mediu, iar FPF NN Activ Vivace a înregistrat o rată de rentabilitate mai mică decât rata medie pentru fondurile de pensii facultative care fac parte din categoria de risc ridicat. În septembrie 2017, rata nominală de rentabilitate a fondurilor de pensii facultative care fac parte din categoria de risc mediu, a rămas constantă la 4,10% față de luna iunie 2017, iar cea aferentă fondurilor de pensii facultative care fac parte din categoria de risc ridicat, a crescut de la 4,95% cât se înregistra în iunie 2017, la 5,53%.

*
**

Fondurile de pensii private din România, atât Pilonul II, cât și Pilonul III, au înregistrat constant rate medii anualizate de rentabilitate pozitive pe parcursul celor zece ani de funcționare, așa cum se poate evidenția și din datele aferente lunii septembrie 2017.

Și în cazul **ratei reale a rentabilității investiționale** (netă, fără cheltuielile investiționale) România a înregistrat valori pozitive. Astfel, potrivit **PENSION MARKET IN FOCUS 2017**, studiu elaborat periodic de **Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD)**, **România cu 5% s-a situat în 2016 în grupul celor 14 state membre și non membre OECD (supuse analizei) cu o rată reală a rentabilității investiționale de peste 5%, poziționându-se pe locul nouă din total state membre ale Uniunii Europene prezentate în studiu.**

De exemplu, au înregistrat valori mai mari de 5%: Polonia (8,3%), Irlanda (8,1%), Olanda (7,2%) sau Slovenia (6,9%). Valori mai mici de 5% au înregistrat Suedia (4,9%), Ungaria (4,8%), Grecia (4,3%) sau Finlanda (4,0%). Valori negative s-au înregistrat în cazul R. Cehă (-1,2%).

Potrivit aceluiași studiu, evaluarea performanței fondurilor de pensii pe perioade mai mari de timp, respectiv 5 și 10 ani, este importantă în contextul în care activele acestor fonduri de pensii se acumulează și sunt investite pe perioade de timp cuprinse între 30 și 40 ani. Și în acest caz, **pe o perioadă de 5 ani, România s-a situat printre primele state cu valori ale ratei medii anuale nominale de 7,6% și reală de 6,4%, poziționându-se pe locul patru din total state membre ale Uniunii Europene prezentate în studiu.** Astfel, au înregistrat valori mai mari Olanda (8,2% și 6,7%), Ungaria (8,1% și 6,6%), sau Belgia (7,8% și 6,5%). Valori mai mici au înregistrat Slovenia (6,7% și 5,9%), Finlanda (6,4% și 5,3%), Lituania (6,0% și 5,1%) sau Bulgaria (4,8% și 4,5%). Cele mai mici valori s-au înregistrat în cazul R. Cehă (1,5% și 0,3%).